Roland Prejs OFMCap
W NURCIE FRANCISZKAŃSKIM 9(2000)

FRANCISZKANIE PROWINCJI POLSKIEJ PO KASACIE 1864 R.

Franciszkanie (Ordo Fratrum Minorum Conventualium), jedna z gałęzi Pierwszego Zakonu Franciszkańskiego, przed 1864 r. w Królestwie Polskim byli zorganizowani w jedną prowincję, do której należało 18 klasztorów: Bełchatów (diec. kujawsko-kaliska), Dobrzyń nad Wisłą (diec. płocka), Górecko Kościelne (diec. lubelska), Kalisz (diec. kujawsko-kaliska), Łagiewniki koło Łodzi (archidiec. warszawska), Nieszawa (diec. kujawsko-kaliska), Nowy Korczyn (diec. kielecko-krakowska), Puszcza Solska (diec. lubelska), Pyzdry (diec. kujawsko-kaliska), Radomsko (diec. kujawsko-kaliska), Radziejów (diec. kujawsko-kaliska), Smardzewice (diec. sandomierska), Stawiski (diec. sejneńska), Stężyca (diec. podlaska), Warka (archidiec. warszawska), Warszawa (archidiec. warszawska) i Zawichost (diec. sandomierska). Ponadto do Prowincji należał klasztor w Krakowie, który jednakże, jako położony za kordonem zaborczym, musiał samodzielnie układać swoją egzystencję. Kasata w 1864 r. nie dotknęła go, a po niej został przez władze generalne zakonu przyłączony do Prowincji Galicyjskiej[1]. Do Prowincji należała ponadto kapelania klasztoru Sióstr Klarysek w Chęcinach (diec. kielecko-krakowska)[2].

Prowincja, liczna pod względem klasztorów, nie była jednak w tym czasie ludna: w 1861 r. liczyła 116 zakonników, w tym 74 kapłanów, 26 kleryków i 16 braci, co dawało średnią 6 zakonników na klasztor[3], W 1863 r. było natomiast 74 kapłanów,

[1] E. Jabłońska-Deptuła, J. Gawrysiakowa, *Materiały do zaangażowania patriotycznego zakonów męskich w Królestwie Polskim w latach 1861–1864*, w: *Materiały do historii zgromadzeń zakonnych na ziemiach polskich w XIX i początku XX wieku*, Lublin 1976, s. 123. D. Synowiec, *Franciszkanie polscy 1772–1970*, w: *Zakony św. Franciszka w Polsce w latach 1772–1970*, cz. 2, Warszawa 1978, ss. 24–25. Tenże, *Franciszkanie polscy w latach 1864–1914*, w: *Zakony franciszkańskie w Polsce. Franciszkanie w Polsce XIX wieku*, Niepokalanów 1996, t. 3, ss. 213–214.

[2] D. Synowiec, *Franciszkanie polscy 1772–1970*, ss. 24–25.

[3] E. Jabłońska-Deptuła, J. Gawrysiakowa: *Materiały do zaangażowania patriotycznego zakonów męskich*, s. 123.

17 kleryków, 26 braci i 5 nowicjuszów. Różnice w stosunku do liczb sprzed dwóch lat dają się wyjaśnić normalnymi procesami zachodzącymi we wspólnocie zakonnej (zgony, wstąpienia nowych kandydatów, odejścia lub usunięcia kleryków i nowicjuszów)[4]. Wstępujący do zakonu nowicjat odbywali w klasztorze w Łagiewnikach, kandydaci do kapłaństwa studiowali w klasztorach w Warszawie i Kaliszu; pozostałe klasztory nie odgrywały - jak się wydaje – większej roli w życiu Prowincji, oprócz klasztoru w Smardzewicach, który był sanktuarium maryjnym. W Dobrzyniu, Górecku Kościelnym, Pyzdrach, Puszczy Solskiej, Smardzewicach i Warce prowadzili franciszkanie duszpasterstwo parafialne, z tym wszakże, że w Górecku, Puszczy Solskiej i Smardzewicach kościoły klasztorne były zarazem parafialnymi, a parafie były inkorporowane do zakonu, w Dobrzyniu zakonnicy administrowali parafią, która tymczasowo mieściła się przy kościele klasztornym (świątynia parafialna była zrujnowana), w Pyzdrach zaś i w Warce zakonnicy administrowali parafiami przy kościołach diecezjalnych, niezależnie od posiadanych w tych miejscowościach kościołów klasztornych[5].

Dość dobrze, jak się wydaje, zorganizowana była formacja kandydatów do kapłaństwa. W Warszawie i w Kaliszu wykładowcami filozofii i teologii byli zakonnicy, którzy wcześniej ukończyli studia w Akademii Duchownej w Warszawie, ponadto jeden wykładowca wykładał grupę pokrewnych sobie przedmiotów, nie zaś – jak bywało to w innych zakonach – wszystkie przedmioty danego etapu studiów[6]. Nie umieli natomiast franciszkanie rozwiązać praktycznie problemu, jaki powstawał wskutek sprzecznych ze sobą dyspozycji: przepisu Reguły św. Franciszka, by po odbyciu nowicjatu zakonnicy składali śluby wieczyste, wymogu ustawodawstwa państwowego, by śluby zakonne składać dopiero w wieku 25 lat życia, oraz doświadczenia życiowego, domagającego się od wstępujących do zakonu dłuższego okresu próby, niż rok nowicjatu. Dekretu Kongregacji Biskupów i Zakonników *Neminem latet* z 19 marca 1857 r. chyba nie znano, a w każdym razie nic nie wskazuje, by go stosowano. Nakazywał on, by po ukończeniu nowicjatu składano śluby czasowe na okres 3 lat, a dopiero po ich upływie można było złożyć śluby wieczyste. W Prowincji tymczasem zakonnicy po skończeniu nowicjatu albo od razu skła-

[4] *Elenchus Patrum et Fratrum O.N. Conventualium Provinciae nostrae Polonae in fine 1863 a. descriptus* (dalej = Schem. OFM Conv Prov. Pol. 1863), w: *Directorium Divini Officii (...) ad usum Seraphici Ordinis Minorum S.P. Francisci Conventualium (...) pro anno a Nativitate Christi 1864*, Cracoviae (1863), ss. 94–98.

[5] D. Synowiec, *Franciszkanie polscy 1772–1970*, ss. 74–75. P.P. Gach, *Struktury i działalność duszpasterska zakonów męskich na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska w latach 1773–1914*, Lublin 1999, ss. 195–206. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863, passim.

[6] Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863, ss. 94–98. A. Pleszczyński, *Dzieje Akademii Duchownej Rzymsko–Katolickiej Warszawskiej*, Warszawa 1907, passim.

dali śluby wieczyste, albo – zwłaszcza bracia zakonni – pozostawali na bliżej nieokreślonym statusie oczekujących na złożenie ślubów wieczystych, nieraz przez kilka lat. Nazywano ich nadal nowicjuszami, choć nie przebywali już w klasztorze nowicjackim, lecz byli rozsyłani po różnych domach zakonnych, albo określano słowem „expectans"[7].

W dniach 4–6 października 1862 r. odbyła się w klasztorze w Radomsku ostatnia przedkasacyjna kapituła prowincjalna. Prowincjałem został wybrany na niej o. Franciszek Wołyniec, do zarządu Prowincji weszli natomiast jako definitorzy aktualni ojcowie Antoni Gasiorowski, Kamil Pasternakiewicz, Michał Cichoń i Benedykt Żurobski oraz jako sekretarz prowincjalny o. Daniel Michałowski[8]. W życiu Prowincji ważną rolę odgrywali także tzw. definitorzy wieczyści, a więc byli prowincjałowie, przełożeni znaczniejszych klasztorów, a także inni zakonnicy otrzymujący ten tytuł z mocy prawa lub zwyczaju. Z katalogu zakonnego wydanego drukiem zaraz po kapitule w 1862 r. wynika, te definitorami wieczystymi byli niemal wszyscy przełożeni klasztorów[9].

Kasata klasztorów w 1864 r. pozostawiła franciszkanom klasztor w Kaliszu jako etatowy i klasztor w Warszawie jako nieetatowy[10]. Ten ostatni został skasowany w 1866 roku[11]. Prowincjał Franciszek Wołyniec po kasacie pozostał w klasztorze w Warszawie, a od 1866 r. znalazł się w Kaliszu. Nie mamy śladów, by po kasacie próbował nadal pełnić jurysdykcję nad zakonnikami, choć wydaje się, że miał po temu stosowne uprawnienia. Być może wykonywał to na tyle dyskretnie, że w źródłach nie zachowały się ślady. Na pewno był natomiast dla zakonników ostoją moralną i autorytetem[12]. Jakimś śladem trwania Prowincji w świadomości zakonników jest wydawanie do 1880 r. rubrycel zakonnych wraz z katalogami personalnymi[13].

Ustosunkowanie się zakonników do kasaty było różne. Jedni uznali to za zwolnienie z życia zakonnego, zwłaszcza klerycy i bracia zakonni, którzy nie mieli zło-

---

[7] Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863, ss. 94–98. J. Kałowski, *Ewolucja prawodawstwa kościelnego dotyczącego instytutów zakonnych o ślubach prostych*, w: *Błogosławiony Honorat Koźmiński. Pokłosie beatyfikacji*, Warszawa 1993, s. 153. R. Prejs, *Zakonnicy Królestwa Polskiego po kasacie 1864 r. Zagadnienia wybrane*, „Nasza Przeszłość" 88(1997), ss. 321–324.

[8] Archiwum Franciszkanów w Krakowie. Sygn. B 12: Acta Provinciae Polonae 1835–1863, ss. 294–301.

[9] Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863, ss. 94–98.

[10] D. Synowiec, *Franciszkanie polscy 1772–1970*, s. 25. P.P. Gach: *Kasaty zakonów na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej i Śląska 1773–1914*, Lublin 1984, s. 232.

[11] A.J. Szteinke, *Kościół Świętego Antoniego i klasztor Franciszkanów-Reformatów w Warszawie 1623–1987*, Kraków 1990, s. 279.

[12] Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Konsystorz Generalny Kaliski, sygn. V 17 k. 271–272.

[13] Komplet przechowywany w księgozbiorze podręcznym Archiwum Diecezjalnego we Włocławku.

żonych ślubów. Inni zabiegali o sekularyzację lub o tzw. uwolnienie od życia zakonnego, oddając się w nowej rzeczywistości duszpasterstwu parafialnemu[14]. Inni wreszcie trwali w klasztorze w Kaliszu, choć była to pozbawiona perspektyw wegetacja. Jeszcze inni decydowali się na wyjazd zagranicę.

Po tzw. ukazie tolerancyjnym z 1905 r. franciszkanie podjęli próbę odrodzenia życia swej Prowincji w Królestwie Polskim: grupa zakonników przybyłych z Galicji osiadła w klasztorze w Łagiewnikach koło Łodzi. Dołączył się do nich jeden z ostatnich zakonników dawnej Prowincji Polskiej, o. Apolinary Kędzierski. Mając miejscowe obywatelstwo, został przełożonym wspólnoty. Próba okazała się nieudana wskutek sprzeciwu władz państwowych, które w 1910 r. odmówiły zgody na dalszy pobyt zakonników galicyjskich w Łagiewnikach[15].

Artykuł niniejszy jest próbą przeglądu postaw tych zakonników, którzy w 1864 r. kanonicznie przynależeli do Polskiej Prowincji Franciszkanów, oraz ukazaniem ich dziejów pokasacyjnych. Nie można jednak wykluczyć, że jakiś zakonnik, zwłaszcza kleryk lub młody brat zakonny, został pominięty w tym przeglądzie, ponieważ nazwisko jego nie znalazło się w źródłach. Źródła archiwalne do interesującego nas zagadnienia znajdują się w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku w zespole akt Konsystorza Generalnego Kaliskiego (dalej = ArWł, Kons. Gen. Kaliski) i w Archiwum Franciszkanów w Krakowie (dalej = ArFrKr). Przydatne są również niektóre archiwalia przechowywane w Archiwum Archidiecezjalnym w Lublinie (dalej = ArLb), w Archiwum Diecezjalnym w Łomży (dalej = Artm), w Archiwum Diecezjalnym w Płocku (dalej = ArPł) i w Archiwum Diecezjalnym w Sandomierzu (dalej = ArSd), a także schematyzmy diecezjalne i zakonne (dalej = Schem. z podaniem skrótu nazwy diecezji lub zakonu oraz roku; Kiel. – Kielce, Lub.– Lublin, Płoc. – Płock, Podl. – Podlasie (Janów Podlaski), Sandom. – Sandomierz, Sejn. – Sejny, Warsz. – Warszawa, Włocł. – Włocławek (diec. kujawsko-kaliska), OFMConv Prov. Pol. – Franciszkanie Prowincji Polskiej, OFMConv Prov. Galic. – Franciszkanie Prowincji Galicyjskiej). Ostrożnie natomiast korzystać trzeba z opracowań drukowanych, zwłaszcza z napisanej przez bpa Pawła Kubickiego wielotomowej pracy o udziale duchowieństwa w powstaniu styczniowym (dalej = Kubicki z podaniem części i tomu)[16]. Aczkolwiek są w niej poruszone dzieje zakonników po kasacie, a autor odwołuje się do źródeł dziś już nieosiągalnych, jednakże nie będąc zawodowym historykiem, nie ustrzegł się wielu pomyłek faktograficznych[17].

---

[14] Por. R. Prejs, *Zakonnicy Królestwa Polskiego po kasacie 1864 r.*, ss. 315–321.

[15] P. Mielczarek, *Sanktuarium Św. Antoniego w Łagiewnikach*, Niepokalanów 1996, ss. 206–209.

[16] P. Kubicki, *Bojownicy kapłani za sprawę Kościoła i Ojczyzny w latach 1861–1915*, cz. I–3 (każda część w 3 tomach), Sandomierz 1933–1939. Por. też R. Prejs, *Pułapki historiografii. Z dziejów franciszkanów w Królestwie Polskim po kasacie 1864 r.*, w: „W nurcie franciszkańskim" 7(1998), ss. 291–296.

[17] Por. R. Prejs, *Pułapki historiografii*, ss. 291–296. E. Jabłońska-Deptuła, J. Gawrysiakowa: *Materiały do zaangażowania patriotycznego zakonów męskich*, ss. 123–129.

Biogramy zakonników

Uszeregowane zostały alfabetycznie. Po każdym biogramie podano podstawę źródłową. Opracowanie jest częścią szerszych badań nad pokasacyjnymi dziejami zakonników reguły św. Franciszka w Królestwie Polskim. Wyniki tych badań zostały już częściowo opublikowane[18].

Aluchna Marek, ur. 1826, wyśw. 1853, kapłan. W chwili kasaty gwardian w Zawichoście, skąd został przewieziony do klasztoru etatowego w Kaliszu. Na początku 1865 r. karany grzywną przez władze carskie za to, że w Zawichoście nie przeszkodził w wykonaniu wyroku śmierci przez powstańców styczniowych. W 1866 r. otrzymał tzw. uwolnienie od życia zakonnego i zamieszkał u krewnych w Garwolinie. Według o. Sebastiana Martyńskiego przyczyną uwolnienia było to, że został uznany przez władze diecezji kujawsko-kaliskiej za podżegającego do buntu w klasztorze w Kaliszu przeciwko przełożonemu Julianowi Ościowi i z tego powodu poczuł się w klasztorze jako „persona non grata". Zm. w Garwolinie 26 VIII 1868.

Schem. Sandom. 1864 s.76. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. I-Iv. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, V 17 k. 214. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1870 s. 34. Schem. Lub. 1870 s. 99. Kubicki I, 3 s. 667.

Anasiewicz Jakub, kapłan, roku urodzenia i święceń nie udało się ustalić. W chwili kasaty był w klasztorze w Pyzdrach, skąd został przewieziony do klasztoru w Kaliszu. Zm. w Kaliszu 14 VII 1873, mając 65 lat (a więc ur. w 1808?).

Schem. Włocł. 1863 s. 21. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1874, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, V 17 k. 413. Schem. Włocł. 1869–1874, passim.

Biederman Bonawentura, ur. 19 V 1832, wyśw. 1861, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja i promotor Bractwa Różańcowego w klasztorze w Kaliszu, pozostał tam po kasacie. W 1868 r. opuścił klasztor, osiadając jako rezydent w Ozorkowie (powodów opuszczenia klasztoru nie udało się ustalić). W 1869 r. był już wikariuszem parafii Łódź, od 1871 r. – administratorem parafii Konstantynów Łódzki, gdzie gorliwie zajął się remontem kościoła parafialnego. Prawdopodobnie w 1881 r. otrzymał sekularyzację (katalogi archidiecezji warszawskiej od 1882 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). Od 1893 r. był administratorem parafii Bolimów, gdzie

[18] R. Prejs, *Źródła do dziejów zakonników Królestwa Polskiego po kasacie klasztorów w 1864 r. Szkic zagadnienia*, Archiwa Biblioteki i Muzea Kościelne 67(1997), ss. 333–347. Tenże, *Kapucyni Prowincji Polskiej po kasacie 1864 r. Losy – postawy*, w: „Studia Franciszkańskie" 8(1997), ss. 283–345. Tenże, *Rektorzy kościołów pofranciszkańskich. Z dziejów zakonników Królestwa Polskiego po kasacie 1864 roku*, w: „Studia Franciszkańskie" 9(1998), ss. 125–154. Tenże, *Bernardyni Prowincji Małopolskiej po kasacie 1864 r.*, w: „Studia Franciszkańskie" 10(2000). Tenże, *Zakonnicy Królestwa Polskiego*, ss. 311–327. Tenże, *Pułapki historiografii*, ss. 291–296.

również zajął się remontem kościoła parafialnego i filialnego oraz wybudował plebanię. Świetny kaznodzieja, często bywał zapraszany z kazaniami odpustowymi, m.in. do Łagiewnik k. Łodzi i do Miedniewic, gdzie rektorem kościoła poreformackiego był o. Kajetan Grzeszkiewicz, bardzo dbały o staranną obsługę miejscowego sanktuarium Świętej Rodziny. Zm. w Bolimowie 24 XII 1917 i tamże pochowany. Na różne dzieła pobożne i dobroczynne zapisał w testamencie ponad 20 tys. rubli.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 94. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, II 12 k. 946–949. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 44. Schem. Warsz. 1868–1919, passim. *Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie* 8(1918), ss. 44–45.

Bilski Pacyfik, brat, roku urodzenia nie udało się ustalić. W chwili kasaty przebywał w klasztorze w Łagiewnikach, wprawdzie zapisany jako nowicjusz. Nie wiadomo jednak, czy faktycznie odbywał kanoniczny nowicjat, czy też był na statusie zakonnika oczekującego na dopuszczenie do profesji wieczystej. Z Łagiewnik wywieziony do Kalisza, przebywał tam do 1870 r., przez cały czas nie mając złożonych ślubów (odnotowywany jako „laicus expectans"). Po 1870 r. nie występuje w źródłach, co wskazywałoby, te w 1870 r. opuścił zakon. Jeśli rzeczywiście nie miał złożonych ślubów, nie potrzebował też żadnej dyspensy na odejście z zakonu.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1870, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, II 12 k. 946–949.

Bleszyński Leon, brat, roku urodzenia nie udało się ustalić. W chwili kasaty zakrystian w Warszawie. Chyba nie miał złożonych ślubów, bo określony jako nowicjusz. Po kasacie pozostał w Warszawie (klasztor nieetatowy), a 25 IX 1866 po skasowaniu klasztoru warszawskiego przybył do Kalisza. Prawdopodobnie wkrótce potem opuścił zakon, bo w źródłach już nie występuje, a zgonu również nie odnotowano.

Schem. Warsz. 1864 s. 38. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v.

Boiński Ambroży, ur. 1801, wyśw. 1825, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Smardzewicach, pozostawiony tam przez władze carskie jako rektor kościoła i administrator parafii. Decyzją Namiestnika Królestwa Polskiego z 1871 r. został usunięty ze Smardzewic do klasztoru w Kaliszu „za nieodpowiednie sprawowanie". Nie wiadomo, o co chodziło, bo nie ma śladów, by angażował się w działalność powstańczą. Sprawa musiała być jednak poważna, bo do Kalisza przybył 25 VIII 1872 eskortowany przez straż ziemską. Zm. 10 stycznia 1873 w Kaliszu.

Schem. Sandom. 1864 s.77. Tamże 1869–1872, passim. E. Orzechowska, *Własność poklasztorna w diecezji sandomierskiej po ukazie z 8 XI 1864 r.*, „Roczniki Humanistyczne" 31(1983), z. 2, s. 202. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, V 17 k.176, 356, 393. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1874, s. 33.

Brodowski Marceli, ur. 1822, wyśw. 1851, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Górecku Kościelnym. Pozostał tam po kasacie jako rektor kościoła. Władza

diecezjalna w Lublinie wkrótce po kasacie mianowała administratorem tej parafii kapłana diecezjalnego, który zaproponował o. Marcelego na wikariusza; administrator diecezji wystawił aplikatę na wikariusza 14 III 1865 i odtąd uważał o. Marcelego za kapłana diecezji lubelskiej. Z nieznanych dziś przyczyn nominację na wikariusza ponowiono 16 II 1867, wkrótce jednak Brodowski został mianowany wikariuszem parafii Łukowa, a w 1870 r. – wikariuszem w Turobinie. Będąc tamże zwrócił się w 1876 r. o sekularyzację, motywując to koniecznością materialnego wsparcia rodziny. Stolica Apostolska wydała indult sekularyzacyjny 22 VI 1878. W 1880 r. Brodowski został administratorem parafii Sawin, gdzie wspierał unitów, za co w 1885 r. był karany grzywną i przeniesiony na żądanie władz państwowych na administratora parafii Brzeziny. Tam zm. 12 II 1899.

Schem. lub. 1864 s.19. Tamże 1870–1900, passim. ArLb, 60 IIa 107; 60 IIa 34, passim; 60 IIb 54; 60 I 150 k. 221–228v. Kubicki I, 2 s.36.

Brzozowski Klemens, ur. 1820, wyśw. 1845, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Nieszawie, skąd po kasacie został przewieziony do Kalisza. Tu w 1866 r. powierzono mu czasowo funkcję wikariusza kościoła pobernardyńskiego po śmierci tamtejszego rektora, o. Antoniego Majewskiego OFMObs. 25 I 1867 został mianowany wikariuszem parafii Giżyce, o co – zdaniem o. Sebastiana Martyńskiego – sam zabiegał. Był następnie wikariuszem w Kraszewicach, od 1870 administratorem parafii Wierzchlas (wszystkie placówki w diecezji kujawsko-kaliskiej). W Wierzchlasie zm. 16 XII 1893. Nie ma śladów, aby starał się o sekularyzację. Nekrologi odnotowały go jako franciszkanina.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen: Kaliski, V 3 k.5. ArFrKr. bez sygn.; Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k.6-6v. Schem. Włocł. 1869–1895, passim.

Celmerowski Walerian, ur. 1834, wyśw. 1857, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w Łagiewnikach, podczas kasaty wyznaczony na rektora kościoła poklasztornego w Łagiewnikach. Władze państwowe zamierzały go aresztować w związku z podejrzeniem o współudział w ukrywaniu innego franciszkanina, Leona Godlewskiego, kapelana w powstaniu styczniowym, ale wydaje się, że do aresztowania ostatecznie nie doszło. W 1871 r. Celmerowski opuścił Łagiewniki, zostając wikariuszem parafii Brochów, archidiec, warszawska, a w 1872 r. – administratorem parafii Topola. Nie wiadomo, co było powodem przejścia do pracy parafialnej. W 1881 r. prawdopodobnie się sekularyzował (schematyzmy archidiecezji warszawskiej od 1882 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). W 1884 r. został administratorem parafii Kiemozia, a w 1886 r. – administratorem parafii Pustelnik. W 1888 r. przeszedł na emeryturę, nie wiadomo jednak, gdzie osiadł. Zm. 13 X 1889.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1870, passim. Schem. Warsz. 1868–1890, passim.

Chada Kazimierz, ur. 1806, wyśw. 1832, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w Smardzewicach, zgłosił się wówczas na wyjazd do Austrii, jednakże z jakichś powodów nie wyjechał, a znalazł się w klasztorze w Kaliszu, gdzie przez cały czas jest notowany w źródłach. Zm. w Kaliszu 9 II 1881.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949; V 17 k.571. Schem. Włocł. 1869–1882, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1880, passim.

Chęckiewicz (Cęckiewicz) Teodor. brat, nie udało się ustalić daty urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz"(czyli zakonnik bez złożonych ślubów) w klasztorze w Bełchatowie. Opuścił zakon w czasie kasaty lub wkrótce potem.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95.

Cichoń Michał, ur. 1800, wyśw. 1826, kapłan. W chwili kasaty definitor aktualny w klasztorze w Dobrzyniu, skąd przewieziony do Kalisza. W Kaliszu został 13 VIII 1872 mianowany przez władzę diecezjalną wikarym klasztoru i pełnił ten obowiązek do 26 I 1877, kiedy został zwolniony z powodu podeszłego wieku. Wiele wskazuje, te wśród współbraci cieszył się dużym autorytetem i był ogólnie szanowany. Zm. w Kaliszu 4 IX 1878.

Schem. Płoc. 1864 s. 14. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1879, passim. Schem. Włocł. 1869–1879, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, V 17 k. 394, 465, 570.

Cieszenko Urban, ur. 1843, kleryk. W chwili kasaty w klasztorze w Warszawie, pozostał tam po 1864 r. Po skasowaniu klasztoru warszawskiego przybył 25 IX 1866 do klasztoru w Kaliszu. W czerwcu 1865 r. więziony w Warszawie jako podejrzany o współudział w powstaniu styczniowym. Zapewne wkrótce po przybyciu do Kalisza opuścił zakon, gdyż nie pojawia się w źródłach od tego czasu.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Kubicki I,3 s. 669. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v.

Dąbrowski Marcin, ur. 1820, wyśw. 1853, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Radomsku, skąd przewieziony do Kalisza. Nie miał dobrej opinii z powodu skłonności do alkoholu, to też prawdopodobnie sprawiło, te nie powierzano mu bardziej odpowiedzialnych obowiązków. Zm. w Kaliszu 6 VI 1888.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Włocł. 1869–1889, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski, V 17 k. 251–253, 257.

Dębicki Maciej, ur. 1823, wyśw. 1853, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Łagiewnikach, skąd wywieziony do Kalisza. W 1868 r. podjął starania o tzw. uwolnienie od życia zakonnego i opuścił klasztor, zamieszkując jako rezydent w Solcy Wielkiej (archidiec. warszawska). Powodem opuszczenia klasztoru był stan zdrowia i wydaje się, że podany motyw odpowiadał prawdzie. Zm. w Solcy Wielkiej 26 IV 1870, w chwili zgonu liczył więc 47 lat.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1871, passim. Schem. Warsz. 1868–1870, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.104.

Drągowski Bernard, ur. 1820, wyśw. 1844, kapłan. W chwili kasaty gwardian w Górecku Kościelnym, skąd wywieziony do Kalisza. Już 19 XII 1864 skierował pismo do administratora diecezji lubelskiej z prośbą o przyjęcie do diecezji i o umożliwienie powrotu do Górecka. Prośbę ponowił 20 III 1865, 21 VII 1865 i 6 III 1867, jednakże odpowiedź administratora diecezji za każdym razem była podobna: dopóki nie ma jasnych rozstrzygnięć władz państwowych co do etatów duchowieństwa diecezjalnego, dopóty prośba jest bezprzedmiotowa. 1 X 1868 został przez administratora diecezji kujawsko-kaliskiej mianowany przełożonym klasztoru w Kaliszu, nie umiał jednak zyskać autorytetu u współbraci, trzymając z jedną grupą zakonników. Ostatecznie więc z dniem 22 VII 1872 został zwolniony z przełożeństwa i natychmiast podjął zabiegi o otrzymanie jakiejś parafii. Został mianowany administratorem parafii Tubądzin. W 1884 r. został przeniesiony na administratora parafii Grabno, ale po kilku miesiącach został administratorem w Boleszczynie. W tej parafii pracował do śmierci 5 VI 1895. Nie ma śladów, by się sekularyzował, a nekrologi odnotowały go jako franciszkanina. Wydaje się, te był człowiekiem dość ambitnym, ale w parze z ambicjami nie szły zdolności i zaradność.

Schem. Lub. 1864 s. 19. Schem. Włocł. 1869–1896, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1872, passim. ArLb 60 IIa 107, passim; 60 IIa 34, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.109, 337–338, 392.

Dudziński Augustyn, kapłan, nie udało się ustalić dat urodzenia i święceń. W chwili kasaty w klasztorze w Łagiewnikach, zgłosił się na wyjazd do Austrii. Prawdopodobnie z Austrii udał się dalej w poszukiwaniu innego miejsca pobytu, bo zm. w Monachium 19 I 1869.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Kubicki I,3 s. 584, 601. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1870 s. 34.

Dziertyk Paweł, kapłan, nie udało się ustalić dat urodzenia i święceń. W chwili kasaty należał do klasztoru w Dobrzyniu, a przebywał jako kapelan dworski w Ugoszczu, par. Róże k. Rypina. Później nie występuje w źródłach.

Schem. Płoc. 1864 s. 30.

Gałecki Szymon, ur. 1803, wyśw. 1830, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Górecku Kościelnym, pozostawiony tamte jako drugi rektor. Wkrótce po kasacie administrator diecezji lubelskiej sugerował Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych, by Gałeckiego, jako nie mającego przymiotów do pracy parafialnej, odesłać do klasztoru w Kaliszu, co dyrektor tejże Komisji zdecydował 18/30 I 1865, decyzji jednak nie wykonano. Administrator diecezji pismem z 9 XI 1865 wyjaśniał Komisji, te Gałecki, który poprzednio ulegał pijaństwu, poprawił się i mógłby pozostać w Górecku, pomagając w obsłudze dość ludnej parafii. Zda-

niem administratora parafii (pismo z 9 II 1867 do administratora diecezji lubelskiej): „o. Szymon jest wprawdzie niesposobny do głoszenia kazań, ale w miarę sił chętnie pomaga w kościele i zasługuje na otrzymanie jakiejś emerytury od władz państwowych". Zm. w Górecku Kościelnym 7 X 1876.

Schem. Lub. 1864 s.19. ArLb 60 IIa 107, passim; 60 IVb 54; 60 IIa 34. Schem. Lub. 1870–1877, passim. S. Gajewski, *Kasata klasztorów diecezji lubelskiej w 1864 r.*, „Roczniki Humanistyczne" 21(1973), z. 2, s. 376.

Gasiorowski Antoni, ur. 1796, wyśw. 1821, kapłan. W chwili kasaty aktualny definitor w klasztorze w Radomsku, pozostał tamże jako rektor kościoła poklasztornego. Zm. w Radomsku 1 III 1874.

Schem. Włocł. 1863 s. 96. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1876, passim. Schem. Włocł. 1869–1875, passim.

Glogowski Kazimierz, ur. 1821, wyśw. 1854, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Dobrzyniu, skąd został wywieziony do klasztoru w Kaliszu. Tamże mianowany przez władzę diecezjalną 21 VIII 1876 przełożonym klasztoru. Położył ogromne zasługi około podtrzymania duszpasterstwa w kościele klasztornym, systematycznej konserwacji zabudowań oraz zdyscyplinowania podległych sobie zakonników. Obowiązek przełożonego pełnił do śmierci. Zm. w Kaliszu 16 XI 1891. Jedna z piękniejszych postaci okresu pokasacyjnego.

Schem. Płoc. 1864 s. 14. Schem. Włocł. 1869–1892, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1880, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17, passim.

Godlewski Leon, ur. 1831, wyśw. 1862, kapłan. Uczestnik powstania styczniowego, w chwili kasaty formalnie przynależał do klasztoru w Warszawie, faktycznie ukrywał się w Dalikowie k. Łodzi, posługując się nazwiskiem Leon Czaplis (w klasztorze reformatów w pobliskim Lutomiersku był w tym czasie zakonnik o tym imieniu i nazwisku). Pojawiające się w literaturze informacje, jakoby był w tym czasie gwardianem klasztoru w Łagiewnikach, nie znajdują potwierdzenia w źródłach. Ujęty przez władze carskie w 1865 r. i stawiony przed sądem wojennym, został z początkiem 1866 r. skazany na osiedlenie w Tunce (gubernia irkucka). Od 1872 r. mieszkał w Wielikim Ustiugu (gubernia wołogodzka). W 1888 r. otrzymał pozwolenie władz państwowych na powrót do kraju. 17 II 1889 przybył do Warszawy i zamieszkał przy kościele poaugustiańskim św. Marcina, następnie był rezydentem przy kościele św. Ducha, wreszcie kapelanem Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia przy ul. Żytniej. Zm. 19 IX 1904. Nie sekularyzował się, a nekrologi określają go jako franciszkanina. Nie ma jednak również śladów, by starał się o powrót do klasztoru w Kaliszu, ani by w ogóle nawiązał z tym klasztorem łączność.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Tamże 1889–1905, passim. Kubicki I, 3 ss. 670–671.

Goszczyński Anastazy, ur. 1821, wyśw. 1844, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Radziejowie, przewieziony stamtąd do Kalisza. Już w 1867 r. otrzymał tzw. uwolnienie od życia zakonnego i zamieszkał jako rezydent w Łęczycy, archidiec. warszawska. W 1869 r. został administratorem parafii Letnica Mała, a w 1885 r. – parafii Topola k. Łęczycy. Tam zm. 28 XII 1898. Nic nie wskazuje, by się sekularyzował, a schematyzmy archidiecezji warszawskiej przez cały czas zamieszczały przy jego nazwisku „OFMConv".

Schem. Włocł. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. Warsz. 1868–1900, passim. „Przegląd Katolicki" 32(1894), ss.525–526.

Goszczyński Andrzej, ur. 1828, wyśw. 1854, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Stawiskach, przewieziony stamtąd do Kalisza. W 1867 r. otrzymał tzw. uwolnienie od życia zakonnego i zamieszkał jako rezydent w Szymanowie, archidiec. warszawska. W 1869 r. został wikarym tejże parafii, a w 1870 r. – administratorem parafii Aleksandrów łódzki. Od 1881 r. był administratorem parafii Bielawy, od 1900 r. – kapelanem szpitala przy ul. Wolskiej w Warszawie. W 1903 r. przeszedł na emeryturę. Sekularyzował się prawdopodobnie w 1892 r. (od 1893 r. schematyzmy archidiecezji warszawskiej przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). Zm. 23 III 1904.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. Warsz. 1868–1905, passim.

Grudziński Aleksander. ur. 1829, wyśw. 1853, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Smardzewicach, przewieziony stamtąd do Kalisza. Nie miał dobrej opinii z powodu skłonności do alkoholu, ponadto nie odznaczał się też chyba zdolnościami i wiedzą teologiczną, skoro co jakiś czas wzywany był przez władzę diecezjalną do składania egzaminów z teologii moralnej, a wyniki ich nie były nadzwyczajne. Zm. w Kaliszu 7 V 1894.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17, passim. Schem. Włocł. 1869–1895, passim. „Przegląd Katolicki" 32(1894), s. 330.

Grządkiewicz Bonawentura, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia i wstąpienia do zakonu. W chwili kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez złożonych ślubów) w klasztorze w Łagiewnikach. Nie wiadomo, co sprawiło, te podczas kasaty nie został wywieziony do klasztoru w Kaliszu, lecz pozostał na miejscu w Łagiewnikach. Zazwyczaj powodem takiego pozostawienia w odniesieniu do braci zakonnych był stan zdrowia lub pełnienie funkcji organisty. Zm. w Łagiewnikach 14 I 1871.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 98. Schem. Warsz. 1864 s. 82. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1873, passim.

Hejducki Stanisław, kapłan, nie udało się ustalić daty urodzenia i święceń. Absolwent Akademii Duchownej w Warszawie. W chwili kasaty profesor zakonnego studium teologii w klasztorze w Warszawie, pozostawiony tam z racji uzna-

nia klasztoru warszawskiego za nieetatowy. Na przełomie maja i czerwca 1865 r. więziony w związku z dochodzeniem przeciwko innemu franciszkaninowi, Leonowi Godlewskiemu, następnie skazany przez Namiestnika Królestwa Polskiego na banicję. Nie wiadomo, dokąd się udał, dalszych informacji źródłowych nie odnaleziono.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. A. Pleszczyński, *Dzieje Akademii Duchownej Rzymsko-Katolickiej Warszawskiej*, Warszawa 1907, s. 252. Kubicki I, 3 s. 668.

Jackowski Gordian, ur. 1823, wyśw. 1846, kapłan. W chwili kasaty wikary klasztoru w Kaliszu, pozostał tam po kasacie, ale przy przejmowaniu w 1865 r. jurysdykcji nad klasztorem przez władzę diecezjalną został zwolniony z wikarego. Początkowo cieszył się dobrą opinią i często bywał wysyłany do okolicznych parafii z pomocą duszpasterską, potem zaczął stopniowo ulegać skłonności do alkoholu, m.in. w maju 1885 r. był przyczyną publicznego zgorszenia w Kaliszu i Błaszkach. Suspensa okazała się wystarczającym bodźcem do poprawy. Pod koniec 1891 r. władza diecezjalna zamierzała mianować go wikarym klasztoru; zanim nominacja nastąpiła, zm. w Kaliszu 6 I 1892 po krótkiej, lecz ciężkiej chorobie.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 94. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 passim. Schem. Włocł. 1869–1893, passim. „Przegląd Katolicki" 30(1892), s. 171.

Jardel Roman, ur. 1821, wyśw. 1854, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Zawichoście, wywieziony stamtąd do Kalisza. W 1866 r. otrzymał tzw. uwolnienie od życia zakonnego i udał się do diec. sandomierskiej. Zm. 15 XII 1868 jako wikariusz parafii Połaniec.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. ArFrKr. bez sygn. Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. l. Schem. Sandom. 1869 s. 58. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1870 s. 34.

Jarmułowicz Piotr. ur. 1829, brat. W chwili kasaty „nowicjusz", a faktycznie zakonnik bez ślubów w klasztorze w Warszawie. Dzięki temu, że sam spisał swój życiorys, możemy dokładnie prześledzić jego losy pokasacyjne, które wydają się symptomatyczne dla dziejów braci zakonnych po kasacie. Po wstąpieniu do zakonu „rok próby" odbył w klasztorze w Łagiewnikach. Nic nie wspomina o złożeniu ślubów. Przebywał następnie w klasztorach w Kaliszu, Radziejowie i Warszawie. W tym ostatnim zastała go kasata. Po kasacie był przez 6 lat zakrystianem w Szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie (z czego wynikałoby, że w chwili kasaty zdeklarował się na porzucenie życia zakonnego); następnie aż do 1885 r. był prywatnym nauczycielem. Władze państwowe zakazały mu zajmować się nauczaniem, nie wiadomo jednak, co było powodem zakazu, ponieważ nie mamy śladów, by był zaangażowany w działalność powstańczą w 1863 r. W 1885 r. przybył do Krakowa i prawdopodobnie podjął starania o kontynuowanie życia zakonnego w Prowincji Galicyjskiej, w związku z czym spisał wspomniany życiorys.

Życia zakonnego jednakże nie podjął (nie wiemy, czy otrzymał odmowną odpowiedź od prowincjała galicyjskiego, czy spowodowały to inne racje). Dalsze dzieje nieznane.

Schem. Warsz. 1864 s. 38. ArFrKr B 92 k. 41-41v (curriculum vitae).

Jasiński Antoni, kleryk, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty w klasztorze w Warszawie, pozostał tam po 1864 r. Po skasowaniu klasztoru warszawskiego przybył 25 IX 1866 do Kalisza. W Kaliszu prawdopodobnie kontynuował studia teologiczne, jednakże miał dość poważne kłopoty ze zdyscyplinowaniem i w październiku 1869 r. administrator diecezji kujawsko-kaliskiej podjął decyzję o wydaleniu go z klasztoru. Decyzja została wykonana 1 II 1870. Dalsze dzieje nieznane.

Schem. Warsz. 1864 s. 38. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1870, passim. Schem. Włocł. 1869 s. 36. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 290, 298.

Jezierski Józef, ur. 1794, wyśw. 1827, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Warce, wywieziony stamtąd do Kalisza. Zm. w Kaliszu 24 XI 1877.

Schem. Warsz. 1864 s. 80. Schem. Włocł. 1869–1878, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1878, passim.

Jetewski Izydor, ur. 1833, wyśw. 1864, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu, zrazu pozostał tam po kasacie. W 1871 r. mianowany przez władzę diecezjalną wikariuszem parafii w Czastarach (wyjechał z klasztoru 10 V 1871), do klasztoru już nie powrócił. Od 1874 r. wikariusz parafii Krzepice, a w 1878 r. uzyskał sekularyzację (od 1879 r. schematyzmy diecezji kujawsko-kaliskiej przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). W 1879 r. został administratorem parafii Konopnica, a w 1882 r. – administratorem parafii Pławno. Zm. w Pławnie 17 III 1884.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Włocł. 1869–1885, passim. „Przegląd Katolicki" 17(1879), s. 650 i 22(1884), s. 236. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 345.

Jonas Damian, kleryk, nie udało się ustalić roku urodzenia i wstąpienia do zakonu. W czasie kasaty w klasztorze w Warszawie, objęty śledztwem dotyczącym zaangażowania powstańczego innego franciszkanina, Leona Godlewskiego. Decyzją Namiestnika Królestwa Polskiego w październiku 1865 r. wysłany zagranicę. Przyjęty następnie do franciszkanów-reformatów prowincji Niepokalanego Poczęcia N.M.P w Prusach. W 1869 r. był diakonem w klasztorze w Miejskiej Górce. Dalsze jego dzieje wymagają badań.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Kubicki I, 3 ss. 672–673. Schematyzm Diecezji Poznańskiej za rok 1870 s.26.

Kałuski Kanut, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Dobrzyniu. Dalsze dzieje nieznane. Zapewne opuścił zakon podczas kasaty, bo w klasztorze w Kaliszu po 1864 r. nie występuje.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97.

Kamieński Berard, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Warszawie. Zapewne opuścił zakon podczas kasaty, bo późniejsze źródła nie notują go. Por. Jarmułowicz Piotr.

Schem. OFMConv 1863 s.97. Schem. Warsz. 1864 s.37.

Kamiński Franciszek, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W czasie kasaty gwardian w klasztorze w Nowym Korczynie, wywieziony stamtąd do Kalisza. Przed 1868 r. uzyskał tzw. uwolnienie od życia zakonnego (Schem. OFMConv. Prov. Pol. 1868 nie notuje go) i zamieszkał w diecezji kielecko-krakowskiej. Data i miejsce zgonu: wg źródeł franciszkańskich 14 I 1870 Wrocieryż, diec. kielecko-krakowska, wg źródeł diecezjalnych 4 I 1870 Szczaworyt, diec. kielecko-krakowska.

Schem. Kiel. 1864 s. 71. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1871 s. 34. Schem. Kiel. 1871 s. 82. Na listy z zapytaniem skierowane do parafii we Wrocierytu i w Szczaworytu autor artykułu nie otrzymał żadnej odpowiedzi.

Karpiński Berard, w 1863 r. nowicjusz w klasztorze w Łagiewnikach. Nie udało się ustalić, czy był w tym czasie faktycznie nowicjuszem, czy tylko zakonnikiem bez ślubów oraz jakie były jego dalsze dzieje.

Schem. OFMConv Prov. POl. 1863 s. 98.

Kędzierski Apolinary, ur. 1836, wyśw. 1862, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Stawiskach, wywieziony stamtąd do Kalisza. W 1867 r. starał się o tzw. uwolnienie od życia zakonnego i zamieszkanie w diecezji sejneńskiej; według opinii wystawionej wówczas przez konsystorz diecezjalny w Kaliszu od strony moralnej był bez zarzutu. W 1869 r. został wikariuszem parafii Sieradz, od 1874 r. – wikariuszem w Warcie, od 1875 r. – administratorem parafii Złotków, gdzie w 1880 r. podjął budowę nowego kościoła parafialnego. W 1883 r. przeszedł na administratora parafii do Chwalborzyc, a w 1887 r. do Sędziejowic, gdzie bez pozwolenia władz państwowych podjął kapitalny remont kościoła i ogłosił na ten cel zbieranie składek. Za „samowolę" został przez władze państwowe ukarany grzywną 50 rubli. W Sądziejowicach wszedł też w konflikt z władzami kościelnymi (administrator diecezji nakazał mu oddalić gospodynię, czego nie wykonał); ukarany suspensą w 1893 r., został zwolniony z parafii i przeniesiony do klasztoru w Kaliszu. Po kilku tygodniach zwolniony z kar kościelnych, dał się poznać jako gorliwy duszpasterz w kościele klasztornym, a 29 XII 1898 został mianowany przełożonym klasztoru.

Zasłużył się w tym czasie jako organizator remontu kościoła i klasztoru. Po skasowaniu klasztoru w 1902 r. zamieszkał w klasztorze reformatów we Włocławku. Od 1907 r. zamieszkał w Łagiewnikach jako rektor kościoła pofranciszkańskiego, a faktycznie przełożony odradzającego się tam klasztoru franciszkańskiego przy współudziale zakonników przybyłych z Galicji. Gdy władze państwowe odmówiły tymże zakonnikom w 1910 r. pozwolenia na dalszy pobyt w granicach Rosji, pozostał w Łagiewnikach. Tam też zm. 22 VI 1911. Pojawiające się w niektórych opracowaniach informacje, jakoby był zaangażowany w powstanie styczniowe i w związku z tym represjonowany przez władze carskie, wynikają z przypisania Kędzierskiemu informacji dotyczących innego franciszkanina, Jakuba Konderskiego.

Schem. Sejn. 1863 s. 13. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949; V 17 k.70, 72–73. Schem. Włocł. 1869–1906, passim. Schem. Warsz. 1908–1912, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.599–602, 621–622. „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie" 1(1911), s. 179. R. Prejs, *Pułapki historiografii. Z dziejów franciszkanów w Królestwie Polskim po kasacie w 1864 r.*, w: „W nurcie franciszkańskim" 7(1998), ss. 291–296.

Klemański Pius, ur. 1811, wyśw. 1837, kapłan. W czasie kasaty gwardian klasztoru w Smardzewicach, skąd wywieziony do Kalisza. W 1867 r. prosił administratora diecezji kujawsko-kaliskiej o przyjęcie do pracy parafialnej, tłumacząc się tym, te stan zdrowia nie pozwala mu na pobyt w murach klasztornych. Ostatecznie jednak pozostał w klasztorze. Ze względu na wiek i stan zdrowia nie przejawiał większej aktywności. Zm. w Kaliszu 20 II 1873.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 68. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1874, passim. Schem. Włocł. 1869–1874, passim.

Konderski Jakub, ur. 1822, wyśw. 1851, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Łagiewnikach, faktycznie jednak nie przebywał w klasztorze, lecz ukrywał się w okolicach Łodzi, m.in. w klasztorze reformatów w Lutomiersku, jako zaangażowany w ukrywanie innego franciszkanina, Leona Godlewskiego, uczestnika powstania styczniowego. Aresztowany i w październiku 1865 r. oddany pod sąd polowy, został wyrokiem z 24 II 1866 skazany na jeden rok uwięzienia w twierdzy w Modlinie, Ułaskawiony przez cara, opuścił więzienie w maju 1866 r. i został odesłany do klasztoru w Kaliszu, jednakże w 1867 r. zamieszkał przy kościele pofranciszkańskim w Łagiewnikach. Powody tej zmiany miejsca pobytu nie są znane, tym bardziej, że w Łagiewnikach był rektor kościoła poklasztornego, Walerian Celmerowski. Z początkiem października 1868 r. wrócił do Kalisza, ale w maju 1870 r. objął wikariat w Pątnowie, diec. kujawsko-kaliska. Od 1872 r. był wikariuszem parafii Łask, od 1876 r. – administratorem parafii Konopiska. Prawdopodobnie w 1876 r. uzyskał sekularyzację, gdyż od 1877 r. schematyzmy diecezji kujawsko-kaliskiej przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv". Zm. w Konopiskach 26 II 1893. Mylnie utożsamiany z Apolinarym Kędzierskim.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Kubicki I, 3 s. 493, 674. H. Cederbaum, *Wyroki Audytoriatu Polowego z lat 1863, 1864, 1865 i 1866*, Warszawa 1917, s. 363. Schem. Warsz. 1868 s. 50. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.116, 309. Schem. Włocł. 1869–1894, passim. R. Prejs, *Pułapki historiografii*, ss. 291–296.

Kowalkowski Seweryn, ur. 1802, wyśw. 1843, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Smardzewicach; zgłosił się na wyjazd za granicę. Ponieważ władze pruskie nie przyjęły go, wrócił do Królestwa Polskiego, co władze carskie uznały za samowolę i po przejściowym uwięzieniu w Cytadeli warszawskiej wysłały 16 VIII 1865 na przymusowe osiedlenie do guberni wołogodzkiej. Zm. w Totmie, gub. wołogodzka, 29 VIII 1866.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. Kubicki I, 3 s. 601, 674–675. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1867 s. 45.

Kowalski Wojciech, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia i wstąpienia do zakonu. W czasie kasaty zakrystian w klasztorze w Nowym Korczynie, później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Kiel. 1864 s. 71.

Kozak Gabriel, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Warszawie. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97. Schem. Warsz. 1864 s. 38.

Krajewski Fabian, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Warce. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Warsz. 1864 s. 80.

Kral Hieronim, brat, nie udało się określić roku urodzenia. W 1863 r. w klasztorze w Warszawie, w 1864 r. również w Warszawie, ale w gronie kleryków. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s.97. Schem. Warsz. 1864 s.38.

Krówka Cyryl, brat, ur. 1824. W czasie kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Zawichoście. W czasie powstania styczniowego użyczał swego paszportu gwardianowi Markowi Aluchnie, co spowodowało podejrzenia ze strony władz państwowych o możliwość współudziału w powstaniu. Prawdopodobnie więziony z tego powodu. Po kasacie nie występuje w źródłach zakonnych. Opuścił zakon w czasie kasaty lub wkrótce po niej?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Sandom. 1864 s. 77. Kubicki I, 3 s. 675.

Kryszczon Augustyn, ur. 1833, wyśw. 1861, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Radomsku, faktycznie przebywał z posługą duszpasterską

w Dworszowicach i z tego powodu nie został wywieziony do Kalisza. Pozostał w Dworszowicach także w następnych latach, zostając tam ostatecznie w 1868 r. administratorem parafii. Prawdopodobnie w 1870 r. sekularyzował się (schematyzmy diec. kujawsko-kaliskiej od 1871 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). W 1879 r. został administratorem parafii Kodrab, a w 1891 r. – administratorem parafii Suchcice. W 1895 r. objął administrację parafii Biała k. Wielunia i tam zm. 19 XI 1902.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Archiwum Archidiecezjalne w Częstochowie I 72 k. 930–931. Schem. Włocł. 1869–1903, passim.

Krzemieniewski Florian, ur. 1805, wyśw. 1835. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Stężycy, pozostawiony tamże po kasacie jako rektor kościoła poklasztornego. Pozostawienie dotychczasowego przełożonego należało do rzadkości, gdyż było sprzeczne z przepisami wykonawczymi do ukazu kasacyjnego. W Stężycy zadecydował o tym fakt, że w tym czasie nie było w klasztorze innego kapłana. Zm. w Stężycy 28 XI 1872.

Schem. Podl. 1864 s. 59. Schem. Lub. 1870–1873, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1873, passim (błędna data zgonu). ArLb 60 IIa 40.

Krześniak Remigiusz, ur. 1836, wyśw. 1863, kapłan. W czasie kasaty w klasztorze w Puszczy Solskiej, dokąd przybył 10 IX 1864. Po kasacie pozostał na miejscu jako rektor kościoła (wspólnie z Danielem Żakiewiczem). W 1868 lub 1869 r. mianowany wikariuszem parafii Krzeszów, diec. lubelska. Na żądanie władz państwowych przeniesiony w 1872 r. na wikariusza do Starego Zamościa. W 1875 r. wystąpił o sekularyzację, nie podając powodów. Indult otrzymał dopiero w 1878 r. W tymże roku został samodzielnym administratorem placówki duszpasterskiej w Firleju, kanonicznie w granicach parafii Lubartów, gdzie dał się poznać jako gorliwy duszpasterz. W 1886 r. został administratorem parafii Targowisko, w 1899 r. administratorem parafii Kijany, ale już w następnym roku – administratorem parafii Goraj, w 1901 r. – administratorem w Korytnicy Łaskarzewskiej, w 1905 r. – administratorem eksponowanej parafii w Opolu Lubelskim. Nominacja ta była zapewne uznaniem dotychczasowych zasług duszpasterskich, jednakże Krześniak nie zdołał sobie zjednać miejscowych parafian, wdając się z nimi w jakieś nieporozumienia i w 1910 r. przeszedł na administratora parafii Rudno, a w 1911 r. wrócił do Korytnicy Łaskarzewskiej. Po przywróceniu w 1918 r. diecezji podlaskiej Korytnica znalazła się w jej granicach. Zm. w Korytnicy 28 XII 1918.

ArLb 60 IIa 107; 60 I 150 k. 21; 60 I 151 (indult sekularyzacyjny z 23 VIII 1878). Schem. Lub. 1870–1918, passim. Schem. Podl. 1919–1920, passim. S. Kamieński, *Parafia Opole*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie" 9(1927), s. 179.

Kuberski Hermenegild, kleryk, nie udało się ustalić daty urodzenia, ani wstąpienia do zakonu. W czasie kasaty w klasztorze w Kaliszu, pozostał tam po 1864 r. Nie ma śladów, by po kasacie nadal odbywał studia teologiczne. Zm. w Kaliszu 12 VI 1878.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Tamże 1868–1879, passim. Schem. Włocł. 1869–1879, passim.

Kubiak Adrian, ur. 1836, prof. 1862, kleryk. W czasie kasaty w klasztorze w Warszawie, gdzie otrzymał święcenia subdiakonatu. Jako nie mający obywatelstwa Królestwa Polskiego został przez władze państwowe wydalony do Prus, skąd pochodził. Tam podjął starania o przyjęcie do seminarium duchownego w Poznaniu, ale nie został przyjęty. Czasowo przebywał w Leśnicy na Opolszczyźnie, skąd napisał do prowincjała franciszkanów Prowincji Galicyjskiej z prośbą o przyjęcie i o pomoc w uzyskaniu obywatelstwa austriackiego. W 1868 r. był już w klasztorze we Lwowie, gdzie dokończył studia i przyjął święcenia. Początkowo kaznodzieja we Lwowie, od 1871 r. kaznodzieja w klasztorze w Krakowie, w 1. 1874–75 przejściowo w klasztorze w Przemyślu, następnie znów w Krakowie. W 1877 r. otrzymał sekularyzację (nie wiadomo, z jakich powodów), zamierzał jednak dowodzić nieważności złożonych ślubów, być może z tego tytułu, że po zakończeniu nowicjatu od razu złożył profesję uroczystą. Przebywał następnie jako rezydent lub nieformalny wikary w różnych parafiach diecezji tarnowskiej, m.in.. w Gawłuszowicach, Baranowie Sandomierskim, Jastrząbce Starej i Kolbuszowej. W 1884 r. powrócił do zakonu i został wysłany jako misjonarz do Adampola w Turcji. Po powrocie z misji w 1885 r. został początkowo kapelanem w Drohowytu, archidiec. lwowska, następnie spowiednikiem w Przemyślu, a z dniem 17 VII 1886 został gwardianem klasztoru w Horyńcu i administratorem inkorporowanej do zakonu parafii. Zm. w Horyńcu 28 X 1886.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. ArFrKr. bez sygn, personalia: Kubiak Adrian. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1868–1887, passim. Schematyzmy archidiecezji lwowskiej 18B5–1887, passim. Schematyzmy diecezji krakowskiej 1872–1876, passim. Schematyzmy diecezji tarnowskiej 1880–1883, passim. J.R. Bar, *Kubiak Adrian Jan*, w: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*, Warszawa 1981, ss. 259–260.

Kutniak Hipolit, ur. 1838, wyśw. 1862, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Bełchatowie, pozostawiony tam jako rektor kościoła poklasztornego. Z Bełchatowa przybył 16 VIII 1868 do klasztoru w Kaliszu, usunięty za dawanie publicznego zgorszenia. Wysyłany z klasztoru do pomocy w okolicznych parafiach, nie zaprzestał zgorszeń; po wielokrotnych upomnieniach administrator diecezji kujawsko-kaliskiej pismem z 17 IV 1875 zabronił wysyłać go na parafie. W 1878 r. uzyskał tzw. uwolnienie od życia zakonnego i zamieszkał w archidiecezji warszawskiej, najpierw jako rezydent w Tomaszowie Mazowieckim, od 1879 r. w parafii Ujazd, od 1880 r. w parafii Będków. W 1883 r. mianowany wikariuszem parafii Raszyn, w 1886 r. – administratorem parafii Orłów. Ponieważ moralność jego nadal wiele pozostawiała do życzenia, w 1888 r. zdegradowany został do rangi wikariusza i skierowany do parafii Młodzieszyn, a w 1890 r., zwolniony z parafii i odesłany do klasztoru w Kaliszu. Pod pretekstem kuracji bądź odwiedzenia krewnych często wyjeżdżał z klasztoru. 11 XII 1891 w Łodzi przeszedł na protestantyzm. Postać bardzo nieciekawa.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 46. Schem. Włocł. 1869–1876, passim. Schem. Warsz. 1879–1890, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.116, 206, 582–598. „Przegląd Katolicki" 28(1890), s. 298.

Lehnard Gracjan, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Łagiewnikach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv 1863 s. 98. Schem. Warsz. 1864 s. 82.

Liguziński Karol, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Nowym Korczynie. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Kiel. 1864 s. 71.

Łukaszewski Paweł, ur. 1834, brat. W czasie kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Stężycy, gdzie pełnił obowiązki zakrystiana. Wywieziony do klasztoru w Kaliszu, tam zm. 17 VI 1865.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Podl. 1864 s. 59. Schem. Włocł. 1869 s. 39. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1867 s. 45.

Łysakowski Franciszek, ur. 1822, wyśw. 1854, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Warce, pozostał tam jako rektor kościoła poklasztornego. Na tym stanowisku notowany ostatni raz w 1868 r. Prawdopodobnie zm. w 1868 r. – dokładnej daty nie udało się ustalić. Schem. Warsz. 1864 s. 80. Toż 1868 s. 39. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 45. Na list z zapytaniem skierowany do parafii w Warce autor artykułu nie otrzymał odpowiedzi.

Maciejewski Feliks, ur. 1801, roku święceń nie udało się ustalić, kapłan. W chwili kasaty formalnie przynależał do klasztoru w Stawiskach, faktycznie zastępował proboszcza w Simnie k. Kalwarii, diec. sejneńska i z tego powodu nie został wywieziony do Kalisza. Pozostał w diec. sejneńskiej. W 1870 r. był rezydentem w Nowogrodzie Łomżyńskim, w 1872 r. – w Wyszońkach. Później nie notowany w źródłach. Biorąc pod uwagę rok urodzenia, zapewne zm. w 1873 lub 1874 r.

Artm. akta ogólne 150 k. 92v-97v. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97. Schem. Sejn. 1870 s.10. Toż 1872 s. 28.

Maciejowski Stefan, ur. 1822, wyśw. 1846, kapłan. W chwili kasaty gwardian w Dobrzyniu i komentarz miejscowej parafii. Prawdopodobnie pozostał przejściowo w Dobrzyniu w związku z zarządzaniem parafią, ale już w sierpniu 1865 r. był w klasztorze w Kaliszu. W 1865 r. mianowany tam prokuratorem klasztoru, pełnił ten obowiązek do 7 X 1868. Zakonnik bardzo przykładny, poważany tak przez współbraci jak i przez władze diecezjalne. 7 II 1877 z nominacji biskupa kujawsko-kaliskiego został wikarym klasztoru w Kaliszu. Pełniąc ten obowiązek, gorliwie wspomagał ówczesnego przełożonego, Kazimierza Głogowskiego. Szczególną jego

domeną była troska o duszpasterska obsługę kościoła klasztornego. Po śmierci Głogowskiego, w zarządzonych przez władzę diecezjalną wyborach przełożonego klasztoru otrzymał zdecydowana większość głosów (4 na 6 głosujących) na to stanowisko. Mianowany przełożonym 19 II 1892, pełnił tę funkcję do śmierci. Zm. w Kaliszu 1 V 1898. Jeden z najchlubniejszych zakonników okresu pokasacyjnego, który nie poddał się przygnębieniu z powodu kasaty, ani nie szukał łatwego ułożenia sobie życia w nowych warunkach.

Schem. Płoc. 1864 s. 14. Toż 1865 s. 12. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. OFMConv.Prov. Pol. 1868–1880, passim. Schem. Włocł. 1869–1899, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 109–113, 465–466, 593–597.

Majewski Jan, ur. 1839, wyśw. 1862, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu, pozostał po kasacie na miejscu. 1 X 1868 mianowany przez administratora diecezji kujawsko-kaliskiej wikarym klasztoru (objął 7 X 1868). Nie była to nominacja najtrafniejsza: był człowiekiem dość miernych zdolności, pozbawionym energii, ulegającym skłonności do alkoholu, ponadto zdradzającym objawy choroby psychicznej. Z obowiązkami wikarego zupełnie sobie nie radził. Zwolniony z tej funkcji 13 VIII 1872. Na przełomie 1878 i 1879 r. starał się o opuszczenie klasztoru i objęcie funkcji wikarego parafii w Wilanowie k. Warszawy, ale władza diecezji kujawsko-kaliskiej odmówiła zgody. Zachowanie jego pod wpływem alkoholu pozostawiało wiele do życzenia: włóczył się wówczas po mieście i okolicy, żebrał o żywność i pieniądze. 14 VIII 1880 w cerkwi w Iwangrodzie (dziś Dęblin) przeszedł na prawosławie, ale chyba nie był świadom tego, co robi, gdyż wkrótce wrócił do klasztoru i usiłował podjąć normalne obowiązki kapłańskie. Zasuspendowany, do śmierci pozostał w karach kościelnych. Wiele wskazuje, że uzależnienie alkoholowe spowodowało postępującą degenerację umysłową. Zm. w Kaliszu 13 I 1889.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946-949. Schem. Włocł. 1869–1890, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1880, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.109–113, 179, 218–219, 265–266, 281–282, 512–514. „Przegląd Katolicki" 27(1889), s. 235. „Echo III Zakonu Św. Franciszka" 6(1888–1889), s. 637.

Marczyk Andrzej, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Bełchatowie, wywieziony do Kalisza. Klasztor w Kaliszu opuścił przed 1868 r. Nie wiadomo jednak, gdzie przebywał. Od 1878 r. osiadł jako rezydent w Radomsku i tam zm. 1 III 1889.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł. Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 (już nie notowany). Schem. Włocł. 1879–1890, passim,

Martyński Sebastian, ur. 1826, wyśw. 1849, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Kaliszu, nadto profesor teologii moralnej i prawa kanonicznego na

studium zakonnym. Po kasacie przez jakiś czas pełnił jeszcze obowiązek przełożonego klasztoru, zanim jurysdykcji nie przejęła władza diecezjalna, ale spotkał się z niezadowoleniem współbraci. Trudno powiedzieć, czy wpłynęła na to pokasacyjna atmosfera niepewności wśród zakonników, czy też nie umiał znaleźć się w nowej sytuacji. 3 IV 1867 zwrócił się do władz państwowych o wydanie paszportu emigracyjnego, zrezygnował jednak, dowiedziawszy się, że nie wchodzi w grę wyjazd do Austrii (zamierzał udać się do Krakowa). 28 IX 1868 potajemnie opuścił klasztor i Królestwo Polskie, udając się do Krakowa. W spisywanym w tym czasie pamiętniku, obok licznych wiadomości z życia wspólnoty w Kaliszu, zawarł jednak sporo goryczy pod adresem współbraci, którzy – jego zdaniem – nie okazali mu dość zaufania, oraz administratora diecezji kujawsko-kaliskiej, którego oskarżał o „wyżarcie" z gwardiaństwa kaliskiego. Zrazu zamieszkał w klasztorze w Krakowie, ale chyba nie znalazł wspólnego języka ze współbraćmi galicyjskimi i w 1869 r. zwrócił się do Stolicy Apostolskiej o sekularyzację. Indult wydano 4 II 1870. Jako kapłan diecezji krakowskiej został wikariuszem parafii Najśw. Salwatora w Krakowie, potem katechetą w Szkole dla Dziewcząt p.w. św. Scholastyki i kaznodzieją katedralnym. Zm. w Krakowie 21 XII 1889. Wydaje się, te był człowiekiem niemałych ambicji i tym chyba zrażał współbraci, choć był zdolny i gorliwy.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 94. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. ArFrKr 8 41; tamże bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego. Schem. OFMConv Prov. Pol. 186B s.44. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.114–118. ArFrKr. bez sygn., personalia: Martyński Sebastian. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1870 s. 2. Schematyzmy diecezji krakowskiej 1871–1889, passim. „Notificationes e Curia Episcopali Dioecesis Cracoviensis" 27(1889), s. 123. J.R. Bar, *Martyński Sebastian Antoni*, w: *Słownik polskich pisarzy franciszkańskich*. Warszawa 1981, s. 310.

Mazurkiewicz Alfons, ur. 1828, wyśw. 1860, kapłan. W chwili kasaty formalnie spowiednik w klasztorze w Warce, faktycznie przebywał poza klasztorem, pomagając w różnych parafiach diec. sandomierskiej. W czerwcu 1868 r. zainteresowała się nim policja, ale powodem zainteresowania były – nie, jak chce Kubicki – zaangażowania polityczne, lecz nieobyczajność moralna. Odesłany pod strażą do klasztoru w Kaliszu, przybył 22 VII 1868 i rychło stał się zarzewiem wszelkich sporów wewnątrzklasztornych: m.in. domagał się specjalnych wynagrodzeń pieniężnych, nadużywał alkoholu, czynnie występował przeciw przełożonemu. Suspensy i karne rekolekcje nie pomagały. Decyzją biskupa kujawsko-kaliskiego z 12 XI 1880 został karnie przeniesiony do klasztoru reformatów w Lutomiersku i na zawsze pozbawiony prawa odprawiania mszy św. W 1883 r. starał się o przejście do archidiecezji warszawskiej i o odzyskanie uprawnień kapłańskich (przebywał wówczas czasowo w Łęczycy, dokąd samowolnie udał się z Lutomierska), ale konsystorz archidiecezji warszawskiej odmówił przyjęcia i nakazał natychmiast opuścić Łęczycę. W 1884 r. wytępił o uzy-

skanie tzw. uwolnienia od życia zakonnego; otrzymawszy je 8 II 1884, zamieszkał u rodziny w Siennie, diec. sandomierska. Ostatnia informacja o nim pochodzi z 1889 r., gdzie wówczas rezydował. Dalsze dzieje nieznane.

Schem. Warsz. 1864 s. 80. Kubicki I, 3 s. 676. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.116, 124, 127–128, 138–139, 147–149, 151, 180, 184–188, 252–253, 289–290, 519, 524–527; tamże V 25 k.253, 257, 323, 325. Schem. Włocł. 1870–1884, passim. Schem. Sandom. 1885–1890, passim.

Michałowski Daniel, ur. 1825, wyśw. 1853, kapłan. W chwili kasaty sekretarz prowincjalny w klasztorze w Warszawie. Uczestnik powstania styczniowego (był komisarzem narodowym), został skazany w lutym 1865 r. na sześciomiesięczne więzienie w twierdzy w Modlinie. Po odbyciu wyroku wrócił do klasztoru nieetatowego w Warszawie, a po jego skasowaniu przybył 25 IX 1866 do Kalisza. W 1871 r. brany był pod uwagę jako kandydat na przełożonego klasztoru w Kaliszu, co dobrze świadczyłoby o jego morale i uzdolnieniach duszpasterskich, ale wskutek dawnego zaangażowania powstańczego został odrzucony przez władze państwowe. To prawdopodobnie sprawiło, że podjął starania o opuszczenie klasztoru i przejście do pracy parafialnej. Administrator diecezji kujawsko-kaliskiej pismem z 31 X 1872 poinformował o zgodzie władz państwowych na opuszczenie klasztoru i przejście do archidiecezji warszawskiej. W 1872 r. Michałowski został wikariuszem w Kutnie, a w 1875 r. administratorem parafii Wysokienice. Prawdopodobnie w 1884 r. sekularyzował się (schematyzmy archidiecezji warszawskiej od 1885 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). W 1886 r. przeszedł do parafii Bełchów i tam zm. 20 II 1903.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Kubicki I, 3 s. 676–677. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v. Schem. Włocł. 1869–1878, passim (notowany w składzie klasztoru w Kaliszu jeszcze po 1872!). Schem. Warsz. 1873–1904, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.167, 350, 398.

Modrzewski Wacław, ur. 1840, wyśw. 1864, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu, pozostał tam w następnych latach. Uzdolniony kaznodzieja, ale człowiek bardzo gwałtownego charakteru, mający stad niemałe trudności w zachowaniu dyscypliny klasztornej, zwłaszcza co do szacunku wobec przełożonych i starszych. Ponadto, jak się wydaje, ulegał wpływom matki mieszkającej w Kaliszu i wtrącającej się w sprawy klasztorne. Kłótliwość i niesubordynacja były przyczyną kilkakrotnych suspens, z których jednak dość szybko bywał zwalniany, ale takie zachowanie nie zaskarbiło mu sympatii współbraci. Czując się źle w klasztorze, podjął starania o przejście do pracy parafialnej: w 1874 r. został wikariuszem parafii św. Mikołaja w Kaliszu, w 1877 r. – wikariuszem w Dzietrzkowicach, w 1879 r. – wikariuszem w Parzymiechach, a faktycznie administratorem samodzielnej placówki duszpasterskiej w Jaworznie, kanonicznie przynależnej do Dzietrzkowic. W 1882 r. został administratorem parafii w Konopnicy, w 1885 r. – w Bałdrzycho-

wie i tam zm. 26 III 1900. Częste zmiany parafii były podyktowane jego trudnym charakterem. Poza tym jednak był kapłanem gorliwym i zdolnym duszpasterzem. Nie sekularyzował się.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Tamże V 17 k. 61–62, 158–164, 323. Schem. Włocł. 1869–1901, passim.

Muskalski Antoni, ur. 1798, prof. 1828, kapłan. Roku święceń nie udało się ustalić. Postać dość tajemnicza. Nie występuje w źródłach w l. 1863–1869. Pojawia się po raz pierwszy w składzie klasztoru w Kaliszu w 1870 r. Zm. w Kaliszu 31 VIII 1873. Czyżby zakonnik z Prowincji Ruskiej (Litewskiej), który po 1869 r. z jakichś powodów znalazł się w Kaliszu? Sprawa wymaga dalszych badań.

Schem. Włocł. 1870–1874, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1870–1874, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski v 17 k. 172, 416.

Naporski Łukasz, kleryk, roku urodzenia nie udało się ustalić. W czasie kasaty w klasztorze w Warszawie, pozostał tam po 1864 r. 25 IX 1866 w wyniku skasowania klasztoru w Warszawie przybył do Kalisza, już w tym czasie chory na cholerę, której epidemia się szerzyła w tym czasie. Zm. w Kaliszu 28 IX 1866.

Schem. Warsz. 1864 s. 38. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1867 s. 45. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v. Schem. Włocł. 1869 s. 40.

Niewiarowski Pantaleon, ur. 1816, wyśw. 1842, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Nowym Korczynie; po kasacie pozostał tam jako rektor kościoła poklasztornego. 15 V 1869 przybył pod eskortą policji do klasztoru w Kaliszu, usunięty z rektoratu. Nie wiadomo, co było przyczyną tak surowego potraktowania, bo o jakichś zaangażowaniach politycznych brak informacji. Zm. w Kaliszu 2 III 1873.

Schem. Kiel. 1864 s. 71. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1874, passim. Schem. Włocł. 1869–1874, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 126, 407, 410.

Nowakiewicz Filip, ur. 1831, wyśw. 1862, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w Bełchatowie, wywieziony do Kalisza. Młody i zdolny do pracy duszpasterskiej, rychło wzbudził zainteresowanie władzy duszpasterskiej, która w 1868 r. rozważała wysłanie go na parafię. On sam również był zainteresowany opuszczeniem klasztoru. 26 II 1869 uzyskawszy tzw. uwolnienie od życia zakonnego, zamieszkał u rodziny w Postękalicach k. Piotrkowa Trybunalskiego, a w 1872 r. został wikariuszem parafii Tuszyn, diec. kujawsko-kaliska, zaś w 1876 r. – wikariuszem parafii Błaszki. Nie wiemy, jakie miał dolegliwości zdrowotne, ale musiały one utrudniać pracę parafialną, skoro z ich powodu biskup kujawsko-kaliski zwolnił go 3 VII 1877 z wikariatu i odesłał do klasztoru w Kaliszu (przybył do klasztoru 15 IX 1877). Mianowany wikariuszem parafii Chodecz opuścił klasztor 28 I 1879. W 1881 r. został wikariuszem parafii Pątnów, w 1882 r. – wikariuszem parafii Danków z rezydencją w charakterze samodzielnego duszpasterza w Zajączkach, zaś

w 1890 r. – administratorem parafii Dęby Szlacheckie. Od 1897 r. znów w klasztorze w Kaliszu. Po skasowaniu tego klasztoru w 1902 r. pozostał w Kaliszu jako kapelan domu starców. Zm. w Kaliszu 20 X 1904.

Schem. OFMConv Prow. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 120–121, 468–470, 491–492. Schem. Włocł. 1869–1905, passim. „Przegląd Katolicki" 17(1879), s. 63; 20(1882), s. 489; 28(1890), s. 7.

Nowiński Serafin, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty przebywał w Chęcinach jako socjusz kapelana miejscowego klasztoru sióstr klarysek. Później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Kiel. 1864 s. 71.

Orzeł Eustachy, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Pyzdrach, wywieziony do Kalisza. Zm. w Kaliszu 11 XI 1866.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.134. Schem. Włocł. 1869 s. 40. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1867 s. 45.

Ościk Julian, ur. 1814, wyśw. 1847, kapłan. Prowincjał do 1863 r., „wsławił się" tym, te po zakończeniu kapituły prowincjalnej próbował zatrzymać jurysdykcję nad zakonnikami, a nowo obranego prowincjała, Franciszka Wołyńca, skłonić do rezygnacji. Ukarany przez władze zakonne, został wysłany do klasztoru w Nieszawie i tam przebywał w chwili kasaty. Wywieziony do Kalisza, został tu w 1865 r. mianowany gwardianem. Od początku swym nietaktownym i stronniczym postępowaniem podzielił wspólnotę na swych zwolenników i przeciwników, a podział podtrzymywał. Mając poparcie administratora diecezji, prałata Klemensa Skupieńskiego, zwalczał współbraci, próbujących się skarżyć do władzy diecezjalnej na istniejący stan rzeczy. Uznany wreszcie za nieodpowiedniego do posługi przełożeńskiej i zwolniony 1 X 1868 z gwardiaństwa, poczuł się dotknięty i podjął starania o przejście do pracy parafialnej. 10 V 1869 opuścił klasztor w Kaliszu i przeniósł się do archidiecezji warszawskiej, gdzie został wikariuszem parafii Mileszki k. Łodzi, a w 1870 r. administratorem parafii Kamion. Tam zm. 24 I 1871. W świetle źródeł jawi się jako zdolny administrator, ale ambitny intrygant.

ArFrKr B 12 k. 301–308. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1873, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.109, 125. Schem. Włocł. 1869 s. 36. Schem. Warsz. 1870–1872, passim.

Pachlowski Jakub, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Pyzdrach, wywieziony do Kalisza. Zm. w Kaliszu 11 IV 1865.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Toż 1867 s. 45. Schem. Włocł. 1869 s. 39.

Paluchowski Prosper. kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W chwili kasaty przebywał w Rzymie jako spowiednik apostolski. Zm. w Rzymie 19 III 1868.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 98. Toż 1870 s. 34.

Parczewski Gentilis, ur. 1823, wyśw. 1849, kapłan. W chwili kasaty profesor dogmatyki i Pisma Św. na studium zakonnym w Kaliszu; pozostał tam po kasacie. W 1868 r. popadł w jakiś konflikt z młodszymi zakonnikami: zarzucał im, że go, jako byłego profesora, nie szanują, że go pobili, ale ze źródeł trudno wywnioskować, o co naprawdę chodziło. Być może szło o jakieś zadawnione sprawy. Na tym tle w 1872 r. podjął starania o przejście do pracy parafialnej. 16 VII 1873 opuścił klasztor, udając się do diec. sandomierskiej, gdzie został wikariuszem parafii Iłża, od 1875 r. – wikariuszem parafii Ciepielów, a od 1878 r. – zarządcą samodzielnej placówki duszpasterskiej w Zemborzynie. W 1889 r. został administratorem parafii Grzegorzewice i tam zm. 10 XI 1896. Nie jest jasne, czy się sekularyzował. Od 1890 r. schematyzmy diec. sandomierskiej przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv", ale notując zgon, zaznaczono, że był franciszkaninem. W ArSd indultu sekularyzacji nie odnaleziono.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 94. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. Włocł. 1869–1873, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 92–97, 177, 437. Schem. Sandom. 1874–1897, passim.

Pasternakiewicz Karol, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. Definitor wybrany na ostatniej kapitule przedkasacyjnej. Krótko przed kasatą (nie wiadomo, czy także w chwili kasaty) był administratorem parafii Szczawin, inkorporowanej do klasztoru w Łagiewnikach. Później nie występuje w źródłach. Być może zmarł na krótko przed kasatą, albo zaraz po niej.

ArFrKr B 12 k. 300. Schem. Warsz. 1864 s. 78.

Pawłecki Ludwik, ur. 1807, wyśw. 1831, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Łagiewnikach, później administrator inkorporowanej do klasztoru w Łagiewnikach parafii w Szczawinie. Ponieważ mało jest prawdopodobne, aby został wyznaczony na administratora po kasacie klasztoru, należy domniemywać, że stało się to przed wyjazdem zakonników z Łagiewnik do Kalisza, co pośrednio wskazywałoby na czas zgonu Kamila Pasternakiewicza, o którym wyżej. Jako administrator parafii nie został wywieziony do klasztoru w Kaliszu. Zm. w Szczawinie 23 V 1884.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Toż 1868–1885, passim. „Przegląd Katolicki" 22(1884), s. 463.

Pawłecki Serafin, ur. 1819, wyśw. 1846, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Zawichoście, pozostawiony tam jako rektor kościoła poklasztornego. Zm. w Zawichoście 27 I 1870.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. E. Orzechowska, *Własność poklasztorna w diecezji sandomierskiej*, s. 202. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1873, passim. Schem. Sandom. 1869–1871, passim.

Pietrzyk Pelagiusz, ur. 1802, kleryk subdiakon. Nie wiadomo, co było powodem, że nie został dopuszczony do dalszych święceń. W chwili kasaty w klasztorze w Bełchatowie, skąd wywieziony do Kalisza. Zm. w Kaliszu 15 IX 1878.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Włocł. 1869–1879, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 s. 569. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1879, passim.

Politowski Paweł, ur. 1798, wyśw. 1829, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Warce, skąd wywieziony do Kalisza. Podeszły w latach i schorowany, nie udzielał się już w życiu klasztoru. Zm. w Kaliszu 15 II 1873.

Schem. Warsz. 1864 s. 80. Schem. Włocł. 1869–1874, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1874, passim.

Potkański Bonawentura, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty „nowicjusz"(raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Radziejowie, później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95.

Prey Hilary, ur. 1803, wyśw. 1828, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Warszawie, pozostał tam po 1864 r. (klasztor nieetatowy), a po skasowaniu tego klasztoru przybył 25 IX 1866 do Kalisza. Zm. 26 II 1873 w Kaliszu.

ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego. Schem. Włocł. 1869–1874, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1874, passim.

Rajski Kajetan, ur. 1805, wyśw. 1834, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Warce, wywieziony do Kalisza. Zdolny kaznodzieja, chyba jednak z natury malkontent, pozostawał w cichej opozycji do kolejnych gwardianów, zwłaszcza do Kazimierza Głogowskiego, trzymając stronę takich zakonników, jak Alfons Mazurkiewicz, Tymoteusz Zawada czy Władysław Slesorajtys. Zm. w Kaliszu 27 III 1883.

Schem. Warsz. 1864 s. 80. Schem. Włocł. 1869–1884, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 519, 572.

Rotniewski Ignacy, ur. 1824, wyśw. 1858, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w klasztorze w Warszawie, po skasowaniu tego klasztoru pozostał w Warszawie jako pomocnik rektora kościoła poklasztornego. Do Kalisza przybył 10 IV 1867, ale nie wiemy, co spowodowało zwolnienie z rektoratu kościoła poklasztornego. 7 X 1868 został prokuratorem klasztoru w Kaliszu i chyba dobrze radził sobie z tym obowiązkiem, skoro 22 VII 1872 został mianowany przez administratora diecezji kujawsko-kaliskiej przełożonym klasztoru. O ile prokuratorem – wydaje się – był dobrym, o tyle z obowiązkami przełożonego zupełnie sobie nie radził, w szcze-

gólności nie potrafił zdyscyplinować podległych sobie zakonników, co spowodowało, że 21 VIII 1876 został z gwardiaństwa odwołany. Mimo to miał opinię zakonnika gorliwego i odznaczającego się wysokim poziomem moralnym. Wydaje się, te po prostu nie miał uzdolnień administracyjnych. 19 II 1892 został ponownie mianowany prokuratorem, ale było to w czasie, kiedy wspólnota klasztoru w Kaliszu, przerzedzona zgonami, ledwie wegetowała. Zm. w Kaliszu 17 VI 1899.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 74, 102–103, 109, 392, 453, 593–594, 597. Schem. Włocł. 1869–1900, passim.

Rynaziewicz (Rynatewicz, Rynarzewicz) Idzi, ur. 1806, wyśw. 1836, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Smardzewicach, podczas kasaty zgłosił się na wyjazd do Prus. Nie udało się ustalić, gdzie i jak długo przebywał, ani w jakich okolicznościach przybył do Galicji. W 1868 r. przebywał w klasztorze w Kalwarii Pacławskiej, w 1869 r. – w klasztorze w Horyńcu, od 1870 r. ponownie w Kalwarii Pacławskiej. Zm. w Krakowie 5 XII 1871.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. Kubicki I, 3 s. 584, 601. Schematyzmy diecezji przemyskiej 1869–1871, passim. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1870–1872, passim.

Ryssowski Teofil, ur. 1807, wyśw. 1830, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Warszawie, pozostał tam po 1864 r. i nadal był gwardianem. Po skasowaniu klasztoru w Warszawie pozostał jako rektor kościoła poklasztornego. Oba te fakty zasługują na uwagę: władze carskie normalnie nie zezwalały bowiem, by dotychczasowy przełożony pozostawał na tym stanowisku po przejęciu jurysdykcji nad klasztorem przez władzę diecezjalną, nie godziły się również, by dotychczasowy przełożony po skasowaniu klasztoru pozostał jako rektor kościoła poklasztornego. Na obecnym etapie badań nie umiemy odpowiedzieć, co sprawiło, że Ryssowskiego pod tymi względami potraktowano inaczej, ale nie wydaje się, by był jakimś protegowanym władz państwowych. Być może inni zakonnicy z jakichś powodów nie kwalifikowali się – przynajmniej zdaniem władz państwowych – do tych stanowisk. 22 XI 1869 opuścił Warszawę jako poważnie chory i przybył do klasztoru w Kaliszu. Zm. w Kaliszu 25 III 1870.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Toż 1868–1869, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1871, passim. Schem. Włocł. 1869–1871, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 150, 299, 310.

Sikorski Anzelm (Filip?), brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Warszawie. Później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97. Schem. Warsz. 1864 s. 38.

Skłodowski Euzebiusz, ur. 1840, wyśw. 1863, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Dobrzyniu, pozostawiony tam jako rektor kościoła poklasztornego i administrator parafii (mimo, że czasowo pozostał dotychczasowy gwardian, Stefan

Maciejowski). Bp płocki, Wincenty Chościak-Popiel, nie zgodził się, by Skłodowski jako neoprezbiter samodzielnie zarządzał parafią i mianował go w 1865 r. wikariuszem parafii Nasielsk. W 1872 r. Skłodowski zwrócił się o sekularyzację. Stolica Apostolska wystawiła indult 23 VIII 1872. Od 1877 r. był administratorem parafii Wrona, od 1887 r. – administratorem parafii Gołymin. Zm. w Gołyminie 29 VII 1897. Jako kapłan diecezjalny cieszył się opinią zdolnego i gorliwego duszpasterza.

ArPł Zak 12 i 13 passim; Zak 50 passim (roczne spisy duchowieństwa zakonnego). Schem. Płoc. 1869–1898, passim. „Przegląd Katolicki" 35(1897), s. 731. Kubicki I, 2 s. 615 (myli go z Benignusem Skłodowskim OFMRef).

Skorupka January, ur. 1837, wyśw. 1852, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Nieszawie, pozostał tam jako rektor kościoła poklasztornego. Zdolny duszpasterz, ulegał jednak skłonności do alkoholu. To spowodowało, te administrator diecezji kujawsko-kaliskiej zwolnił go z rektoratu i przeniósł do klasztoru w Kaliszu (Skorupka przybył 2 VII 1870 do Kalisza). Niemal natychmiast po przybyciu do Kalisza Skorupka pod pretekstem kuracji wyjechał na Podlasie i podjął starania o przejście do diec. lubelskiej, nie zrażając się kolejnymi odpowiedziami odmownymi ze strony władz diecezji lubelskiej i kujawsko-kaliskiej. Ostatecznie w 1878 r. przeniósł się do archidiecezji warszawskiej i zamieszkał jako rezydent w Mińsku Mazowieckim. W 1879 r. został wikariuszem parafii Raszyn, w 1880 r. – wikariuszem parafii Jasieniec, w 1881 r. – wikariuszem parafii Mileszki k. Łodzi. W 1886 r. został administratorem parafii Kamion, ale niedługo nią kierował, bowiem w Kamionie zm. 3 VII 1886. Nie ma śladów, by starał się o sekularyzację, wiele natomiast wskazuje na to, że samo opuszczenie klasztoru i przejście do pracy parafialnej uważał za wystarczający sposób zerwania więzi z zakonem.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Włocł. 1869–1878, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k.313, 315. ArŁb 60 IIa 37, 60 IIa 39, 60 IIa 41. Schem. Warsz. 1879–1887, passim. „Echo III Zakonu Św. Franciszka" 4(1886–1887), s. 190.

Slesorajtys Władysław, ur. 1823, wyśw. 1851, kapłan. W chwili kasaty spowiednik w Zawichoście, wywieziony do Kalisza. W 1867 r. podjął starania o przejście do diec. sejneńskiej, ale negatywna opinia ze strony administratora diecezji kujawsko-kaliskiej przecięła te starania. Ulegał skłonności do alkoholu, a prawdopodobnie był już bardzo uzależniony w nałogu, przy tym mściwy i intrygant. Pod wpływem alkoholu awanturował się, był w klasztorze powodem zgorszenia, a przełożonych próbujących ukrócić jego ekscesy znieważał publicznie i oczerniał wobec władz diecezjalnych. Po kolejnej awanturze i zasuspendowaniu w 1880 r. poprosił o przeniesienie do klasztoru reformatów w Wysokim Kole, diec. sandomierska, uważając, że w Kaliszu dzieje mu się krzywda. Władza diecezjalna, uważając go za winnego niepokoju w klasztorze, zdecydowała o przeniesieniu do klasztoru augustianów w Wieluniu (opuścił Kalisz 4 I 1881). Przeniesienie niewiele wpłynęło na jego poprawę. Zm. w Wieluniu 18 II 1892. Postać bardzo nieciekawa.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 70, 72, 73, 251–253, 528, 531. Schem. Włocł. 1869–1893, passim. „Przegląd Katolicki" 30(1892), s. 171.

Slapczyński (Szlapczyński) Tomasz, ur. 1800, wyśw. 1829, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Łagiewnikach; zgłosił się na wyjazd do Prus. Po załatwieniu formalności wyjechał 3 XI 1865 (a więc ich załatwianie trwało prawie rok!) Znalazł się na terenie archidiecezji poznańskiej, gdzie jednak także nie mógł prowadzić życia zakonnego. W tej sytuacji 4 XI 1868 otrzymał indult Stolicy Apostolskiej, pozwalający na przebywanie poza klasztorem i używanie stroju duchowieństwa diecezjalnego tak długo, jak długo będzie trwać stan prześladowania zakonów (w praktyce był to indult sekularyzacji czasowej). Pomagał jako nieformalny wikariusz w parafiach archidiecezji poznańskiej, m.in. w Kościanie (od 28 X 1868 do 4 III 1869) i w Górce Duchownej (w 1869 r.). W połowie 1875 r. przybył do Galicji i został przyjęty do tamtejszej prowincji franciszkanów; zrazu przebywał w klasztorze w Krakowie, a z dniem 17 XII 1875 został przeznaczony do klasztoru w Horyńcu. Z nieznanych dziś powodów do Horyńca się nie udał i nie wiadomo, gdzie następnie przebywał; w każdym razie nie było go w żadnym z klasztorów Prowincji Galicyjskiej. Dopiero w 1877 r. pojawił się w klasztorze w Krakowie i pozostał tu do śmierci jako emeryt. Zm. w Krakowie 25 IV 1889. Mimo, że w Krakowie znalazł się od 1877 r., schematyzmy Prowincji Galicyjskiej notują go dopiero od 1885 r. Czy zatem wcześniej nie miał kanonicznej przynależności do Prowincji Galicyjskiej i przebywał w niej na prawach gościa? To w jakimś stopniu tłumaczyłoby, dlaczego w 1875 r. nie udał się do Horyńca.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. ArFrKr B 105. Kubicki I, 3 s. 584, 601. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1885–1890, passim. Schematyzmy diecezji krakowskiej 1878–1890, passim.

Sokolowski Kalikst, ur. 1810, wyśw. 1842, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Pyzdrach, pozostawiony tam jako rektor kościoła poklasztornego i zarazem zarządzający parafię. W 1865 r. został formalnie mianowany wikariuszem parafii w Pyzdrach. Zm. w Pyzdrach 9 VIII 1878.

Schem. OFMConv 1863 s. 96. Schem. Włocł. 1874–1879, passim (nie notowany w 1.1869–1873, nie wiadomo, dlaczego). Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1879, passsim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 2.

Staglis Paschalis, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. Przed kasata „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Stawiskach. Niejasne, czy opuścił zakon niedługo przed kasatą, czy w czasie niej.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 92v-97v. 1863 s. 97. ArŁm Akta ogólne 150 k. 92v-97v.

Staniszewski Grzegorz, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty w klasztorze w Stawiskach, skąd wywieziony do Kalisza, gdzie był jeszcze 8 VIII 1865. Potem źródła nie notują.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 97. Artm Akta ogólne 150 k. 92v-97v. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949.

Strzyżykowski Józef, ur. 1827, prof. 1860, brat. W chwili kasaty „nowicjusz" (a przecież fakt złożenia profesji nie ulega wątpliwości!) w klasztorze w Smardzewicach, skąd wywieziony do Kalisza. Już wcześniej okazywał niesubordynację, a zachowania takie nasiliły się po kasacie. Być może nie umiał się odnaleźć w nowej rzeczywistości. Przełożony klasztoru w Kaliszu pisał 23 II 1865 do władz diecezjalnych, że nie ma sposobów, by Strzyżykowskiego nakłonić do posłuszeństwa. W następnych jednak latach w źródłach nie spotykamy się z tego typu zastrzeżeniami pod jego adresem. Zapewne uspokoił się i nie sprawiał trudności. Zm. w Kaliszu 25 VI 1876.

Schem. Sandom. 1864 s. 77. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 699–700. Schem. Włocł. 1869–1877, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1878, passim.

Synoradzki Brunon, ur. 1838, wyśw. 1863, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Pyzdrach, skąd wywieziony do Kalisza. Już w 1867 r. bp kujawsko-kaliski interesował się, czy Synoradzki zna język niemiecki (urodził się na terenie zaboru pruskiego) i czy byłby gotów podjąć pracę w parafii, w której konieczna jest znajomość tego języka. Miał opinię dobrego kaznodziei i gorliwego duszpasterza. Prawdopodobnie możliwości duszpasterskie, jakie dawał klasztor kaliski w warunkach pokasacyjnych, nie wystarczały mu i z tego powodu podjął starania o przejście do pracy parafialnej. 1 XII 1870 opuścił klasztor i udał się do archidiecezji warszawskiej, gdzie został wikariuszem parafii Góra Kalwaria, po kilku tygodniach został wikariuszem parafii Szymanów, od 1872 r. – wikariuszem parafii Jazgarzew, od 1873 r. – wikariuszem parafii Gostynin. W 1878 r. został administratorem parafii Luszyn, w 1883 r. – administratorem parafii Chełmno. W tym czasie sekularyzował się, ale wątpliwości budzi rok tego faktu (schematyzmy archidiecezji warszawskiej przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv" od 1887 r.; według nekrologu w „Wiadomościach Archidiecezjalnych Warszawskich" sekularyzował się w 1883 r.). Od 1897 r., był administratorem parafii w Bełdowie, od 1901 r. – w Klembowie i od 1905 r. – w Wysokienicach. Wszędzie pozostawił po sobie jak najlepsza opinię. Zm. w Wysokienicach po długiej i ciężkiej chorobie 22 XI 1918.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Włocł. 1869–1871, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949; V 17 k. 156, 322. Schem. Warsz. 1871–1920, passim. „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie" 9(1919), ss. 33–34.

Szczawiński Pankracy, ur. 1825, prof. 1846, brat lub kleryk. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu, pozostał tam w następnych latach. Jeżeli rzeczywiście był klerykiem, to prawdopodobnie został odsunięty od studiów, a jego późniejsze zachowanie w pełni tłumaczyłoby taki krok przełożonych. Ulegał bowiem skłonności do alkoholu, a w stanie upojenia zachowywał się arogancko, samowolnie wychodził z klasztoru, dając zgorszenie ludziom. Upomnienia i kary nie skutkowały; przełożonych lekceważył. Po kolejnym ekscesie, kiedy to 27 XI 1882 pijany chodził po kościele w czasie nabożeństwa, decyzją bpa kujawsko-kaliskiego z 13 II 1883 został wydalony z zakonu z zakazem przebywania w Kaliszu. Po trzech latach prosił biskupa o przyjęcie do klasztoru reformatów we Włocławku, żałując dotychczasowego postępowania. We Włocławku przebywał już zresztą od 1883 r. jako zakrystian w kościele klasztornym. Po uzyskaniu zgody władz państwowych biskup przyjął go do klasztoru reformatów we Włocławku; obłóczyny miały miejsce 4 III 1886. Oba te wydarzenia są ciekawymi przyczynkami do zakresu jurysdykcji władz diecezjalnych nad zakonami w Królestwie Polskim po 1864 r. Do wydalenia zakonnika (nie przesądzając, czy było ono uzasadnione) nie było więc potrzebne wszczynanie procesu kanonicznego ani udzielenie dyspensy od ślubów. Ponowne przyjęcie do innego zakonu odbyło się bez odbywania kanonicznego nowicjatu i złożenia profesji! Nie wiadomo, jak tę sytuację rozwiązać w świetle prawa kanonicznego. Zm. w klasztorze reformatów we Włocławku 6 X 1904.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Włocł. 1869–1905, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 559, 561–562; V 23 k. 261267, 275.

Szmajkowski (Szmajkiewicz) Wiktor, kapłan, nie udało się ustalić roku urodzenia i święceń. W chwili kasaty w klasztorze w Łagiewnikach, wywieziony stamtąd do Kalisza. Zm. w Kaliszu 21 IX 1866.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. Schem. Włocł. 1869 s. 40. Schem. OFM Conv Prov. Pol. 1867 s. 45.

Śmiechowicz Tomasz, ur. 1818, wyśw. 1840, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Warszawie; pozostał tam po 1864 r. Z chwilą skasowania klasztoru w Warszawie przybył 25 IX 1866 do Kalisza. Nie wiadomo, kiedy uzyskał tzw. uwolnienie od życia zakonnego, ale na pewno już w drugiej połowie 1867 r. pracował w archidiecezji warszawskiej jako kapelan przy kościele cmentarnym św. Karola Boromeusza na Powązkach w Warszawie. W 1882 r. został administratorem parafii Osmolin, a w 1885 r. – administratorem parafii Brzozów. Z powodu złego stanu zdrowia zwolniony z administratora tej parafii w 1889 r. Nie wiadomo jednak, gdzie wówczas zamieszkał. Zm. prawdopodobnie w Warszawie (a w każdym razie na terenie archidiecezji warszawskiej) 31 VII 1889. Nie sekularyzował się i nie ma śladów, by się o to starał.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego. Schem. Warsz. 1868–1890, passim. „Przegląd Katolicki" 20(1882), s. 151; 23(1885), s. 183; 27(1889), s. 266.

Świerczewski Leon (Franciszek?), brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W czasie kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Nowym Korczynie; później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. Schem. Kiel. 1864 s. 71.

Trella Kornel, ur. 1835, wyśw. 1860, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu jako wykładowca historii Kościoła i wymowy na studium zakonnym. Niemal natychmiast po kasacie wysłany do pomocy duszpasterskiej w parafii Tuliszków, już nie wrócił do klasztoru, podejmując pracę parafialną w diec. kujawsko-kaliskiej. W 1868 r. był wikariuszem parafii Malanów, w 1870 r. został administratorem parafii Dzierzbin. W tymże roku sekularyzował się (schematyzmy diec. kujawsko-kaliskiej od 1871 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFM Conv"). Zm. w Dzierzbinie 6 V 1889,

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 94. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 986–999. Schem. Włocł. 1869–1890.

Tronowski Dionizy, ur. 1826 lub 1828, wyśw. 1857, kapłan. W chwili kasaty formalnie należał do klasztoru w Puszczy Solskiej, faktycznie przebywał w więzieniu za udział w powstaniu styczniowym. Decyzją Namiestnika Królestwa Polskiego z 10 VII 1864 zesłany na Syberię, gdzie przebywał m.in. w Tunce i w Wielikim Ustiugu. W 1874 r. spodziewając się zwolnienia z wygnania, prosił władze diecezji kujawsko-kaliskiej o świadectwo święceń, by mógł podjąć gdzieś pracę duszpasterską, co wskazywałoby, że zamierzał oddać się tej pracy w granicach Rosji. Ostatecznie jednak wyemigrował do Galicji w 1875 r. Nie wiadomo, gdzie przebywał przez dwa lata, w 1877 r. był magistrem nowicjatu w klasztorze w Krakowie, w l. 1878–1880 znów przebywał poza prowincją (poza zakonem?), w 1880 r. był w klasztorze we Lwowie. Nie pojawia się w źródłach do 1884 r., kiedy to odnajdujemy go w klasztorze w Haliczu i tam przebywa do śmierci. Zm. w Haliczu 17 II 1885. Być może nie miał kanonicznej przynależności do Prowincji Galicyjskiej i przebywał w niej na prawach gościa, a to spowodowało, że nie został odnotowany w źródłach (por. Słapczyński Tomasz).

Schem. Lub. 1864 s. 19. Kubicki I, 3 s. 678. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 182–183. Schematyzm diecezji krakowskiej 1878 s. 53. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1880–1886, passim. Schematyzmy archidiecezji lwowskiej 1880–1886, passim. „Echo III Zakonu Św. Franciszka" 2(1884–1885), s. 367.

Trzeciak Inocenty, kleryk, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty student teologii w Kaliszu, diakon. Pozostał w Kaliszu po kasacie. W 1865 r. prosił bpa płockiego Wincentego Chościak-Popiela o przyjęcie do diecezji płockiej. Później nie występuje w źródłach. Opuścił zakon?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. M.M. Grzybowski, *Postawa Wincentego Chościak-Popiela, biskupa płockiego, wobec kasaty klasztorów z 1864 r. w jego diecezji*, „Studia Płockie" 11(1983), s. 267.

Tymiński Franciszek, ur. 1836, wyśw. 1863, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu. Z nieznanych dziś powodów podjął w 1867 r. starania o tzw. uwolnienie od życia zakonnego, a otrzymawszy je, osiadł jako rezydent w Zgierzu (archidiec. warszawska). Fakt ten daje wiele do myślenia: na terenie parafii Zgierz leżał klasztor w Łagiewnikach, który był znanym sanktuarium św. Antoniego i miejscem spoczynku ciała sługi Bożego (dziś błogosławionego) Rafała Chylińskiego. W tym mniej więcej czasie opuścił Łagiewniki Jakub Konderski, na miejscu był rektor kościoła poklasztornego Walerian Celmerowski i br. Bonawentura Grzadkiewicz, w pobliskim Szczawinie administrował parafia Ludwik Pawłecki. Czy wszystko to nie było ze strony zakonu zespołem świadomych zabiegów, aby klasztor w Łagiewnikach utrzymać w rękach zakonu? W 1871 r. Tymiński zamieszkał w Chojach k. Łodzi (w dalszym ciągu jako rezydent). W 1875 r. wrócił do klasztoru w Kaliszu z powodu słabego zdrowia (przybył do Kalisza 28 IV 1875), ale po dwóch latach znów przeniósł się do archidiecezji warszawskiej, zostając administratorem parafii Pieczyska. Od 1883 r. był administratorem parafii Sierzchowy, w następnym roku został (po śmierci Ludwika Pawłeckiego) administratorem parafii Szczawin, dawniej inkorporowanej do klasztoru w Łagiewnikach. Świadczyłoby to, że władza archidiecezjalna honorowała prawo zakonu do administrowania ta parafią. Zm. w Szczawinie 4 XI 1900. Nie sekularyzował się.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949; V 17 k. 181, 430–431, 459, 469. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 45. Schem. Warsz. 1868–1901, passim. „Przegląd Katolicki" 21(1883), s. 352; 22(1884), s. 509.

Ułanowicz Stanisław, ur. 1839, wyśw. 1863, kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Kaliszu, jednakże już w 1868 r. zamieszkał w Jabłoni, par. Rossosz na Podlasiu, celem odbywania kuracji; jednocześnie był kapelanem w miejscowej kaplicy dworskiej. Od 1874 r. pracował w duszpasterstwie parafialnym diec. lubelskiej, najpierw jako wikariusz w Kocku, od 1876 r. – wikariusz parafii Mokrelipie, do 1891 r. jako administrator parafii Radzięcin. Zm. w Radzięcinie 1 III 1895. Nie sekularyzował się.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 45. ArLb 60 IIa 35, 60 IIa 40. 5chem. Lub. 1870–1896, passim.

Warda Kajetan, brat, nie udało się ustalić roku urodzenia. W chwili kasaty „nowicjusz" (raczej zakonnik bez ślubów) w klasztorze w Łagiewnikach, później nie występuje w źródłach, Opuścił zakon w czasie kasaty?

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 98. Schem. Warsz. 1864 s. 38.

Wlazłowski Konrad, ur. 1834, wyśw. 1861, kapłan. W chwili kasaty wicemagister nowicjatu w klasztorze w Łagiewnikach. Na krótko przed kasatą wysłany

z pomocą duszpasterską do Białej, parafia Gieczno (archidiec. warszawska) i z tego powodu nie został wywieziony do Kalisza. W Białej jako kapelan dworski pozostał do 7 IX 1868, kiedy to przybył do klasztoru w Kaliszu. 4 VII 1869 w zborze w Kaliszu przeszedł na protestantyzm. Później żałował tego kroku, a po zwolnieniu z cenzur kościelnych został w 1881 r. przyjęty do archidiecezji warszawskiej i mianowany wikariuszem parafii Kołbiel. Od 1882 r. był wikariuszem parafii Jadów, od 1883 r. – wikariuszem parafii Góra Świętej Małgorzaty. Od 1887 r. był rezydentem w parafii Kociszew, a w 1888 r. zamieszkał poza archidiecezją warszawską. Zm. w Łazowie, archidiec. warszawska, 11 IX 1916.

Schem. Warsz. 1864 s. 82. ArWł, KOns. Gen. Kaliski V 17 k. 116, 287–288. Schem. Warsz. 1882–1917, passim. „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie" 6(1916), s. 332.

Włodarczyk Władysław, ur. 1824, wyśw. 1850, kapłan. W chwili kasaty kapelan Sióstr klarysek w Chęcinach; pozostał tam po kasacie. Zachowane świadectwa mówią, że był człowiekiem niezwykle taktownym, zajętym wyłącznie powierzonymi mu obowiązkami duszpasterskimi względem sióstr. W 1888 r. zaczął poważnie chorować na oczy, ponadto miały miejsce jakieś nieporozumienia między nim a zakonnicami. Poprosił wówczas o zwolnienie z kapelanii i przeniesienie do klasztoru bernardynów w Paradyżu (nie wiadomo, dlaczego nie do Kalisza). Do Paradyża przybył 22 XI 1888. Tam zm. 5 XI 1891.

Schem. Kiel. 1864–1889, passim. Schem. Sandom. 1890–1892, passim. ArSd, Bernardyni Paradyż 1871–1902, passim. „Przegląd Katolicki" 27(1889), s. 171; 30(1892), s. 171.

Wojdat Hilary, ur. 1797, brat. Przed kasatą w klasztorze w Stężycy. Nie udało się ustalić, czy zmarł na krótko przed kasatą, czy też przeżył kasatę i zmarł po niej.

Schem. Podl. 186a s.59.

Wołyniec Franciszek, ur. 1817, wyśw. 1844, kapłan. W chwili kasaty prowincjał, rezydujący w klasztorze w Warszawie. Pozostał w Warszawie po 1864 r. (klasztor uznany za nieetatowy). Po skasowaniu klasztoru w Warszawie przybył 25 IX 1866 do Kalisza. W źródłach pokasacyjnych prawie nieobecny. Nie był również brany pod uwagę przez władzę diecezjalną przy obsadzaniu urzędów klasztornych w Kaliszu. Jednakże kiedy w 1881 r. o. Benedykt Żurobski, jeden z ostatnich definitorów przedkasacyjnych, wystąpił przeciw gwardianowi Kazimierzowi Głogowskiemu. Władza diecezjalna kazała Żurobskiemu udzielić nagany w obecności Wołyńca jako świadka. Zm. w Kaliszu 26 II 1900.

Schem. Warsz. 186a s. 37. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego. Schem. Włocł. 1869–1901, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 271–272. „Przegląd Katolicki" 32(1894), ss. 666–667.

Wronikowski Benedykt, ur. 1825, wyśw. 1851, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Warce i administrator tamtejszej parafii. Administrowanie parafią sprawiło, że choć był przełożonym klasztoru, nie został wywieziony do Kalisza. Parafią w Warce zarządzał do 1869 r., kiedy to został administratorem parafii Lutkówka (archidiec. warszawska). W 1872 r. z nieznanych dziś powodów, przeniósł się do diecezji kujawsko-kaliskiej i został wikariuszem parafii Pajęczno. W 1875 r. wrócił do archidiecezji warszawskiej i został wikariuszem parafii Rawa Mazowiecka. Od 1878 r. był administratorem parafii Lubochnia. W 1883 r. sekularyzował się (schematyzmy archidiecezji warszawskiej od 1883 r. przestały przy jego nazwisku zamieszczać „OFMConv"). Fakt przejściowego opuszczenia archidiecezji warszawskiej, a po powrocie przyjęcie obowiązków wikariusza, choć wcześniej był proboszczem, daje wiele do myślenia. Czyżby naciski władz państwowych, co z kolei sugerowałoby zaangażowanie polityczne? Zm. w Lubochni 21 VII 1887.

Schem. Warsz. 1864 s. 80. Toż 1868–1872, passim. Schem, Włocł. 1873–2875, passim. Schem. Warsz. 1876–1888, passim.

Wyszomirski Eleazar. ur. 1821, wyśw. 1845, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Puszczy Solskiej i administrator tamtejszej parafii, wywieziony do Kalisza. Natychmiast po wywiezieniu podjął starania o powrót do Puszczy Solskiej, pisząc w tym celu listy do administratora diecezji lubelskiej, nie zrażając się kolejnymi odmowami. W 1865 r. czasowo pełnił obowiązki przełożonego klasztoru w Kaliszu. Nie mając nadziei na przyjęcie do diec, lubelskiej, której administrator, ks. Kazimierz Sosnowski, nie wiedział, czy władze państwowe poczynią jakieś ustalenia co do liczebności kleru diecezjalnego, Wyszomirski w 1867 r. podjął pracę parafialną w diec. kujawsko-kaliskiej, zostając wikariuszem parafii Brzetno, od 1871 r. – wikariuszem parafii Rychwał. W 1871 r. sekularyzował się (schematyzmy diecezjalne od 1872 r. przestały zamieszczać przy jego nazwisku „OFMConv"). Od 1875 r. był administratorem parafii Rychwał. Tam zm. 14 VI 1890.

Schem. Lub. 1864 s. 19. ArLb 60 IIa 107, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949. Schem. Włocł. 1869–1891, passim.

Zawada Tymoteusz, ur. 1834, wyśw. 1858, kapłan. W chwili kasaty formalnie kaznodzieja w klasztorze w Stężycy, faktycznie przebywał w Gołębiu, diec. lubelska, z pomocą duszpasterską i pozostał tam w następnych latach. W 1869 r. został wikariuszem parafii Górzno, a w 1871 r. – wikariuszem parafii Skrzeszew z rezydencją w Wierowie. Generał-gubernator warszawski decyzją z 29 XII 1875 skazał go na usunięcie z parafii i odesłanie do klasztoru w Kaliszu, ale podjął ją na wniosek bpa lubelskiego, ponieważ Zawada upijał się i lekceważył swe obowiązki. Do klasztoru przybył 10 III 1876 i rychło stał się „złym duchem" wspólnoty: buntował zakonników przeciwko przełożonemu, samowolnie opuszczał klasztor, nadal upijał się. W rezultacie prawie przez cały czas był zasuspendowany, a w 1889 r. został dyscyplinarnie prze-

niesiony do klasztoru reformatów w Lutomiersku. Na uspokojenie się wpłynęły nie kary, lecz słabnące zdrowie. Zm. w Lutomiersku 15 V 1896.

Schem. Podl. 1864 s. 59. ArLb 60 XI 33; 60 IIa 107. Schem. Lub. 1870–1876, passim. Kubicki I,2 s. 292. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 252–253, 268, 447–448, 539–541, 581. Schem. Włocł. 1877–1897, passim.

Zawadzki Adam, ur.1838, prof. 1861, kleryk. W czasie kasaty w klasztorze w Kaliszu, zgłosił się na wyjazd za granicę, do Prus. Ponieważ nie został przyjęty, wrócił do Królestwa Polskiego, co przez władze państwowe zostało uznane za samowolę. W wyniku tego został uwięziony w Cytadeli warszawskiej, a 9 IX 1865 wysłany na osiedlenie do guberni wołogodzkiej. Przebywał m.in. w Wielkim Ustiugu. Po zakończeniu zesłania otrzymał 1 XII 1874 zgodę Generała-Gubernatora Warszawskiego na zamieszkanie w klasztorze w Kaliszu, dokąd przybył 15 II 1875. Studiów teologicznych nie kontynuował. Zm. w Kaliszu 31 VIII 1902, podobno rażony apopleksją w przededniu opuszczenia klasztoru po jego skasowaniu.

Kubicki I,3 s. 585, 601, 680. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 4 k. 253; V 17 k. 429. Schem. Włocł. 1875–1903, passim. ArFrKr D-II-62 s. 37.

Zgryziewicz Mikolaj, ur. 1826, wyśw. 1851, kapłan. W chwili kasaty profesor studium zakonnego w klasztorze w Warszawie (w niektórych opracowaniach mylna informacja, jakoby był rektorem seminarium duchownego archidiecezji warszawskiej). Pozostał w Warszawie po kasacie, a w 1865 r. sadzony w związku z udziałem w powstaniu styczniowym (zbierał pieniądze na cele powstańcze). Decyzją Namiestnika Królestwa Polskiego z 7 IV 1866 skazany na dwa miesiące więzienia, które spędził w klasztorze kapucynów w Nowym Mieście nad Pilicą. Po odbyciu wyroku powrócił do klasztoru w Warszawie, a po jego skasowaniu przybył 25 IX 1866 do Kalisza. Uzyskawszy uwolnienie od życia zakonnego, udał się 22 X 1870 na wikariat do Drużbic, diec. kujawsko-kaliska. W 1872 r. sekularyzował się (od 1873 r. schematyzmy diecezjalne przestały przy jego nazwisku zamieszczać „OFMConv") i został wikariuszem parafii Wolbórz. W 1877 r. został administratorem parafii Dobrosołowo i tam zm. 31 X 1898.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. Kubicki I, 3 s. 680–681. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego. Schem. Włocł. 1869–1899, passim. ArWł, Kons. Gen. Kaliski V 17 k. 157, 318.

Zimny Peregryn, ur. 1843, prof. 1860, kleryk. W chwili kasaty subdiakon w klasztorze w Kaliszu; pozostał tam w następnych latach. Ponieważ w klasztorze po kasacie zaprzestano prowadzenia studium teologii, starał się w 1868 r. o przyjęcie do seminarium duchownego we Włocławku; nie wiadomo, dlaczego nie został przyjęty. W 1867 r. otrzymał jednak święcenia diakonatu. 16 VIII 1869 wyjechał na emigrację, udając się do Galicji. Przyjęty do Prowincji Galicyjskiej, otrzymał w 1870 r. święcenia kapłańskie i został przeznaczony do klasztoru w Krakowie.

W 1874 r. został zasuspendowany przez prowincjała (nie wiemy, z jakiego powodu), mimo to nadal odprawiał mszę św. i słuchał spowiedzi. W tej sytuacji prowincjał postarał się u władz państwowych o wydalenie Zimnego z Krakowa, by w ten sposób zapobiec zgorszeniu; wydalenie nastąpiło 23 II 1874. Nie wiadomo, dokąd Zimny się udał. W 1879 r. został zwolniony z kar kościelnych i przyjęty do diecezji krakowskiej, zostając wikariuszem parafii Liszki. Od 1880 r. był wikariuszem parafii Najśw. Salwatora w Krakowie, od 1881 r. – wikariuszem parafii Jeleśna, od 1882 r. – wikariuszem parafii Raciborowice, od 1883 r. – wikariuszem parafii Przeciszów. W 1885 r. został wikariuszem parafii Tłuczeń. Na tym stanowisku zm. podczas pobytu w Krakowie na plebani parafii Najśw. Salwatora 15 VII 1886.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Toż 1868 s. 45. Schem. Włocł. 1869 s. 36. ArWł, Kons. gen. Kaliski V 17 k. 91, 146. Schem. OFMConv Prov. Galic. 1871–1874, passim. Schematyzmy diecezji krakowskiej 1871–1874 i 1880–1886, passim. „Notificationes e Curia Episcopali Dioecesis Cracoviensis" 24(1886), s. 66. ArFrKr. bez sygn., Personalia: Zimny Peregryn.

Żakiewicz Daniel, ur. 1825, wyśw. 1848 (?), kapłan. W chwili kasaty w klasztorze w Puszczy Solskiej, pozostawiony tam jako rektor kościoła poklasztornego (wspólnie z Remigiuszem Krześniakiem). Główny Dyrektor Komisji Rzędowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych pismem z 10 I 1866 poinformował administratora diecezji lubelskiej, że Żakiewicz prowadzi się źle i niemoralnie, dlatego musi być odesłany do klasztoru w Kaliszu. Istotnie Żakiewicz ulegał skłonności do alkoholu, ale inne zarzuty w dziedzinie moralności osobistej wydają się przesadzone. Do klasztoru w Kaliszu przybył 12 II 1866, skąd często bywał wysyłany z pomocą do okolicznych parafii, a 13 VIII 1872 został mianowany prokuratorem klasztoru i w wypełnianiu tego obowiązku wykazał sporo zaradności. 4 XII 1877 mianowany został wikariuszem parafii Pajęczno, wydaje się, że raczej z inicjatywy władzy diecezjalnej, niż na własną prośbę. W 1879 r. został wikariuszem parafii Srocko, ale znów odezwał się nałóg pijaństwa, który od jakiegoś czasu nie dawał o sobie znać; bp kujawsko-kaliski zwolnił więc 14 VI 1881 Żakiewicza z parafii i odesłał do klasztoru w Kaliszu. Prawdopodobnie Żakiewicz znów przezwyciężył swą słabość, skoro 4 II 1886 został przez biskupa wysłany na sześć miesięcy do Błaszek, by zastąpić miejscowego proboszcza. Zm. w Kaliszu 2 II 1899.

Schem. Lub. 1864 s. 19. ArLb 60 IIa 107. ArWł, Kons. Gem. Kaliski V 17 k. 484, 537–538, 577. S. Gajewski, *Kasata klasztorów diecezji lubelskiej*, s. 376. Schem. Włocł. 1869–1900, passim.

Żurawski Bonifacy, ur. 1836, wyśw. 1861, kapłan. W chwili kasaty kaznodzieja w klasztorze w Radziejowie; pozostał tam po kasacie jako rektor kościoła poklasztornego. Gorliwy duszpasterz, zwłaszcza spowiednik i krzewiciel trzeciego zakonu franciszkańskiego, czym zwrócił na siebie czujną uwagę władz państwowych. Mimo

to nie wahał się czynić tak „nieprawomyślnych" rzeczy, jak np. krzewienie nabożeństwa do Najśw. Serca Jezusowego (zakazanego przez władze carskie). Bibliofil, zebrał bibliotekę liczącą kilka tysięcy woluminów. Był w stałym kontakcie z franciszkanami galicyjskimi, a za ich pośrednictwem – z władzami generalnymi zakonu. W 1893 r. myślał o przeniesieniu się do Galicji. Nie mając szans na otrzymanie paszportu emigracyjnego chciał przejść przez „zieloną granicę", ale wstrzymywały go trudności z transportem księgozbioru. Zm. w Radziejowie 26 V 1907.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 95. Schem. Włocł. 1869–1908, passim. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868–1880, passim. „Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej" 1(1907), s. 322. ArFrKr 8 109.

Żurobski Benedykt, ur. 1817, wyśw. 1844, kapłan. W chwili kasaty gwardian klasztoru w Radomsku i aktualny definitor. wywieziony do Kalisza. W 1865 r., gdy jurysdykcję nad klasztorem przejęła władza diecezjalna, został mianowany wikarym klasztoru. Prawdopodobnie nie mógł ułożyć współpracy z mianowanym wówczas gwardianem, Julianem Ościkiem, człowiekiem trudnym, dlatego nie mieszał się do zarządu klasztorem, trzymając się na uboczu. 7 X 1868 został zwolniony z funkcji wikarego. W 1871 r. był brany pod uwagę jako przełożony klasztoru w Kaliszu, ale administrator diecezji, który początkowo odrzucił tę kandydaturę, później za pośrednictwem wizytatora klasztorów usiłował nakłonić Żurobskiego do przyjęcia tej funkcji. Ponieważ ostatecznie przełożonym został wówczas Ignacy Rożniewski, należy wnioskować, że Żurobski zdecydowanie odmówił. Został natomiast w 1878 r. prokuratorem, zresztą na wniosek gwardiana Kazimierza Głogowskiego, który uważał go za najlepszego do tej funkcji, ale w 1881 r. na tym stanowisku wszedł z gwardianem w jakiś konflikt. Sprawa nie była poważna: władza diecezjalna poprzestała na udzieleniu upomnienia w obecności byłego prowincjała, Franciszka Wołyńca, by Żurobski jako były definitor dawał dobry przykład pozostałym zakonnikom w szanowaniu przełożonego. Zm. w Kaliszu 18 VIII 1887.

Schem. OFMConv Prov. Pol. 1863 s. 96. ArWł, Kons. Gen. Kaliski II 12 k. 946–949; V 17 k. 109, 271–272, 337–338, 354–355. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 44. Schem. Włocł. 1869–1888, passim. „Echo III Zakonu Św. Franciszka" 5(1887–1888), s. 447. „Przegląd Katolicki" 25(1887), s. 746.

Żychowicz Cyriak, ur. 1841, kleryk. W chwili kasaty w klasztorze w Warszawie. Po skasowaniu klasztoru w Warszawie przybył 25 IX 1866 do Kalisza. Ponieważ po kasacie zaprzestano w Kaliszu prowadzenia studium teologii, podjął starania o przejście do seminarium duchownego we Włocławku, dokąd został przyjęty w 1868 r. Nie jest jasne, czy uzyskał sekularyzację, czy jako zakonnik bez złożonych ślubów nie potrzebował jej, ale w seminarium występował jako kleryk diecezjalny. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1870 r. i został wikariuszem w Częstochowie. Od 1873 r. był rektorem kościoła pobernardyńskiego w Złoczewie, od 1876 r. – rektorem kościoła poreformackiego w Wieluniu, od 1881 r. – administratorem parafii

Cielętniki, gdzie zbudował nowy kościół i budynki gospodarcze. Dobry administrator, ceniony też jako kaznodzieja. Łatwo jednak popadał w konflikty z parafianami z powodu gwałtownego usposobienia. Zm. w Cielętnikach 13 XI 1912.

Schem. Warsz. 1864 s. 37. ArFrKr. bez sygn., Pamiętnik o. Sebastiana Martyńskiego k. 2v. Schem. OFMConv Prov. Pol. 1868 s. 45. Schem. Włocł. 1869–1913, passim. „Kronika Diecezji Kujawsko-Kaliskiej" 6(1912), s. 366.

E. Jabłońska-Deptuła i J. Gawrysiakowa wymieniają wśród franciszkanów jeszcze cztery osoby: Franciszka Godlewskiego, Wincentego Jurkiewicza, Józefa Pichelskiego i Józefa Sawickiego[19]. Weryfikując te postacie, dochodzimy do wniosku, że Franciszek Godlewski, to wymieniony przez nas o. Leon Godlewski (imię chrzestne Franciszek), Józef Pichelski był reformatem, do franciszkanów został więc zaliczony omyłkowo, Wincentego Jurkiewicza i Józefa Sawickiego źródła franciszkańskie z końca 1863 i z 1864 r. nie notują[20].

W artykule ukazano pokasacyjne dzieje 119 zakonników, w tym 82 kapłanów, 11 kleryków i 26 braci. Dane te zbliżone są do danych z 1861 i 1863 r. Według władz państwowych przygotowujących kasatę franciszkanie mieli liczyć 119 zakonników, bez rozróżniania poszczególnych kategorii[21]. Wydaje się zatem, że przebadano pokasacyjne dzieje prawie wszystkich franciszkanów Prowincji Polskiej.

Na 82 kapłanów sekularyzowało się 18 (wliczamy też tych, którzy dopuścili się apostazji), co stanowi 22%. Jeżeli doliczymy 14 zakonników, którzy wprawdzie formalnie nie sekularyzowali się, ale otrzymali tzw. uwolnienie od życia zakonnego, otrzymamy razem 32 kapłanów, którzy zmarli poza zakonem, co stanowi 40%. Jest to zatem dość duża grupa kapłanów, którzy w wyniku kasaty opuścili zakon. Dla porównania dodajmy, że w Małopolskiej Prowincji Bernardynów opuściło życie zakonne (sekularyzacje i uwolnienie od życia zakonnego) 47% kapłanów[22], natomiast w Polskiej Prowincji Kapucynów – 13,7%[23].

W grupie 11 kleryków, mimo że nielicznej, losy po kasacie były bardziej skomplikowane. Kapłaństwo osiągnęło 4 (36,3%), ale w tym 2 jako franciszkanie (18%), 1 w innym zakonie (9%) i 1 w diecezji (9%). Spośród tych, którzy osiągnęli kapłaństwo w zakonie, 1 sekularyzował się. Spośród zaś pozostałych 7 zakonnikami do

[19] E. Jabłońska-Deptuła, J. Gawrysiakowa, *Materiały do zaangażowania patriotycznego zakonów męskich*, ss. 124–129.

[20] Archiwum Diecezjalne we Włocławku, Konsystorz Generalny Kaliski, sygn. V 25 k.313.

[21] Archiwum Archidiecezjalne w Lublinie, sygn. 60 XI 33, Spis klasztorów zniesionych i zamkniętych z wyszczególnieniem do jakich klasztorów przenoszą się z nich zakonnicy i z określeniem w przybliżeniu liczby tych ostatnich (drukowany wykaz, prawdopodobnie doręczany ordynariuszom diecezjalnym w dniu kasaty).

[22] R. Prejs, *Bernardyni Prowincji Małopolskiej*, passim. Tenże, *Kapucyni Prowincji Polskiej*, s. 342.

[23] Tenże, *Kapucyni Prowincji Polskiej*, s. 342.

śmierci pozostało 4. Jeżeli zatem wytrwało w zakonie 6 kleryków (2 osiągając święcenia i 4 bez święceń), to stanowi to ponad 50%. Dla porównania: kapucyni Prowincji Polskiej – 90%, bernardyni Prowincji Małopolskiej – 28%[24].

Natomiast spośród 26 braci wytrwało w życiu zakonnym 4 (15%). Liczba 22 braci, którzy po kasacie opuścili życie zakonne (85%), jest uderzająca! U bernardynów Prowincji Małopolskiej odeszło po kasacie 50: braci, u kapucynów Prowincji Polskiej – 23,6%[25]. Oczywiście w grę wchodziły różne przyczyny: od czysto psychologicznych (utrata nadziei na spokojne kontynuowanie życia zakonnego, obawa nowej kasaty lub wywózki na Syberię) po realnie uzasadnione (konieczność materialnej pomocy krewnym). Na marginesie przytoczonych danych statystycznych pojawia się jednak pytanie o jakość formacji.

Postawy zakonników, którzy wytrwali w zakonie, przebywając w klasztorze w Kaliszu, to odrębne zagadnienie. Nie da się ukryć, że niektórzy z nich trwali tylko dlatego, że ich postawy moralne nie pozwalały żywić złudzeń co do otrzymania jakiejś placówki parafialnej (Mazurkiewicz, Slesorajtys, Dąbrowski). Na tym tle zasługują na uwagę ci zakonnicy, którzy odznaczali się prawością i umiłowaniem życia zakonnego, a nie ulegli pokusie ułożenia sobie życia poza zakonem, na pewno w tamtej sytuacji łatwiejszego (Głogowski, Maciejowski, Wołyniec, Żurawski).

Odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r. doczekało 2 zakonników, ale obaj w tym czasie byli już sekularyzowani (Remigiusz Krześniak i Brunon Synoradzki). Natomiast ostatnim, który do śmierci pozostał w stanie zakonnym, był Apolinary Kędzierski (+ 22 VI 1911).

Summary

Roland Prejs OFMCap

Franciscans of the Polish Province after its Liquidation in 1864

In this work the author presents personnel of the Polish Franciscan Province (Ordo Fratrum Minorum Conventualium), right after the liquidation of the monasteries executed by the leadership of Czarist Russia in 1864. After a short characterization of the province of this period, he presents biograms of 119 friars in alphabetical order, describing shortly their fates after the liquidation. He also includes sources for each biogram. At the ending of his work, the author provides statistics and compares the outcome of liquidations of the OFMConv, OFM and OFMCap monasteries.

[24] Tenże, *Bernardyni Prowincji Małopolskiej*, passim. Tenże, *Kapucyni Prowincji Polskiej*, s. 343.

[25] Tenże, *Bernardyni Prowincji Małopolskiej*, passim. Tenże, *Kapucyni Prowincji Polskiej*, s. 342.